

NOVADNIEKS

OTRDĪEN,
1991. gada 21. maija

PREIĻU RAJONA LAIKRAKSTS

Nr. 47 — 48
(6206 — 6207)

Laikraksts iznāk otrdienās

Cena: abonentiem 22 kap., mazumtirdzniecībā 30 kap.

ZIŅAS

♦ Pirms dažām dienām kārtējā reiss uz Viduseiropas zemem devās Latvijas lauksaimniecības tehnikas rajona nodaļas autokolonnas šoferi Jānis Taškāns, Jānis Pastars un Pāvils Fjodorovs. Kopš šī gada sākuma LLT ir starptautisko pārvadājumu asociācijas «Latvijas auto» īstenā locekle un šie trīs pieredzējušie šoferi veic tālos reisus, pabijuši jau Bulgārijā, Rumānijā, Ungārijā, Polijā, strādā ar MAZ tipa mašīnām, kuras aprīkotas attiecīgi prasībām. Pēc individuālajiem un organizāciju pasūtījumiem kravas pārvadā par konvertējamo valūtu.

♦ Sadarbības tilts pārmests no Preiļiem uz Lublīnu, kur atrodas poļu un itāļu kopīgās akciju sabiedrības «Sipma» lauksaimniecības mašīnu rūpnīca. Ilgtermiņa sadarbības līgums, ar sabiedrību noslēgts šī gada sākumā. Tas paredz, ka Preiļu LLT ražos attiecīgus mezglus un komplektojošās daļas siena savācējspresēm «Z-224», kas ir viens no uzņēmuma produkcijas veidiem. Pēc kāda laika jau arī Preiļos uz vietas varēs izgatavot šīs mašīnas. Tās galvenokārt domātas zemnieku saimniecībām. Pirmās divas preses jau parādījušās LLT materiāli tehniskās apgādes bāzes Rušonā mašīnu laukumā un gaida pircējus, bet uz Lublīnu aizgādāta pirmā komplektojošo daļu partija.

♦ Latvijas Kultūras fonda Preiļu kopas rosinātas, notikušas jau divas (20. un 27. aprīlī) rajona aktīvāko kolekcionāru tikšanās. Grāmatu nams «Latgale» uzņemties aizbildņa lomu tikšanās reižu organizācijai un solījies šim nolūkam piešķirt telpas arī turpmāk. Tā katrā mēneša pēdējās sestdienas rītā pusē grāmatu namā sanāks filatēlisti, numismāti, iluministi u. c. entuziasti, lai daļas informācijā novērtētu un papildinātu savas un citu kolekcijas. Tikšanās plānota arī šonedēļ.

♦ Ceturtdien rajona kultūras darbinieki iepazīs ar kaimiņu darbu pieredzi pašfinansēšanās apstākļos. Madoniešu veikums šajā jomā deva ne tikai vielu pārdomām, bet arī konkrētām iecerēm. Tas bija Madonas puses apciemojums pēc desmit gadiem.

♦ Ražošanas apvienības «Daļrade» Livānu iecirkņa folkloras kopa «Latava», kuru vada Sandra Prikule, devusies uz Poliju, lai piedalītos Starptautiskajā folkloras festivālā. Tas ir otrais mākslinieciskās sadarbības kolektīvs, kas pārstāv mūsu rajona tautas mākslu ārzemēs. Pirmā bija Jersikas lauku kapela, kas piedalījās Latvijas dienās Rostokā.

♦ Lielvārdē notikušajā Lielajā spietā piedalījās sešas rajona dziedošās ģimenes. Uzstājās Vaivodu, Kārķļu, Greižu un Vaivodu ansambļi, bet Kupru, Baložu un Neiceņnieku ģimenes bija kopējā līdzdziedātāju pulkā.

♦ Somēnes Preiļu slimnīcas dzemdību nodaļā noticis mūsu rajonā pirmais gadījums, kad sava pēcnācēja pasaulē nāksanas brīdī klāt bija arī tēvs.

♦ Šis nedēļas beigās skolas gaitas beigs sešgadīgie pirmklasnieki un arī lieli skolēni — 9. un 12. klašu audzēkņi.

Kad būs izskanējis pēdējais zvans, devītos gaidā izlaidums, un tūdaļ sāksies arī iestājeksāmeņi viņu turpmāk izvēlētajās mācību iestādēs. Divpadsmitajiem priekšā vidusskolas gala eksāmeni.

Vēl trīsdesmit dienas

Kad iznāk šis «Novadnieka» numurs, līdz brīdim, kad lauku apvidos var pieteikties uz zemi, paliek vairs tikai trīsdesmit dienas, ieskaitot visas sestdienas un svētdienas. Tātad laika ir maz, jāpateidzas pieprasīt zemi visiem, kas grib ņemt to lietošanā 1992. un turpmākajos gados. Šis likums neattiecas uz 1991. gada pavasari. Sēj un, tātad, rudenī novāks ražu tagadējie zemes lietotāji vai ņomnieki, ja zemi būs ņomājuši uz šo vasaru.

Tātad, līdz 1991. gada 20. jūnijam zeme jāpieprasa:

- lielsaimniecībām sevis uzturēšanai,
- esošajiem jaunajiem zemniekiem,
- bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem, citiem republikas iedzīvotājiem zemnieku saimniecību ierīkošanai,
- piemāju saimniecībām tiem, kam laukos ir personīgās dzīvojamās mājas,
- palīgsaimniecībām, dzīvojošiem daudzstāvu vai citās nepiederošās mājās,
- jebkuram iedzīvotājam vai organizācijai lauksaimnieciskai tās izmantošanai,
- dažādām vajadzībām no dažādiem pieprasītājiem lauksaimnieciskai izmantošanai.

Ja kāds no lauku iedzīvotājiem līdz noteiktajam termiņam, tas ir, līdz šā gada 20. jūnijam zemi nepieprasīs, tad viņam var vairāk neiedalīt — kā tikai māju un pagalma tiesu.

Gadījumos, ja nav istas skaidrības par dzīvojamās mājas piederību, tas jāatrisina tiesas ceļā. Piemājas zeme pienākas tikai tiem, kam personīgajā īpašumā ir māja, ja tā pieder diviem, tad abiem pienākas arī zeme. Ir gadījies tā, ka dažiem īpašniekiem zeme atrodas divos pagastos, — tā jāpieprasa abos, pieteikumus uzrādot, kāda platība pieprasīta blakuspagastā.

Ja kāds no cilvēkiem pats nav spējīgs sagatavot pieprasījumu vajadzīgo dokumentāciju, viņam ir tiesības lūgt par attiecīgu samaksu to izdarīt pagasta zemes ko-

misiju vai zemes ierīkotāju. Pašlaik ēku būvniecība, nojaukšana, pārdošana vai dāvināšana pielaujama tikai ar pagasta pašvaldības piekrišanu, bet valsts saimniecību ēku — ar Ministru Padomes atļauju. Priekšroka pirkšanā dodama bijušajiem zemes īpašniekiem vai to mantiniekiem, uz kuru zemes atrodas pārdodamās ēkas.

Ja kādam iedzīvotājam jau sagādāts daudz lopu, un ir grūtības tos uzturēt līdz rudenim, ieteicams vienoties ar saimniecībām un paņemt nomā zemi.

Rajona un pagastu zemes ierīkotāju rīcībā ir 1940. gada zemes plāni, tāpēc nav vajadzības tos meklēt Rīgā, Zemes ierīcības institūtā vai Valsts vēstures arhīvos. Valsts vēstures arhīvā (226007, Rīga — 7, Slokas ielā 16) var noskaidrot īpašnieku, bet labāk to darīt grupveidā caur pagastu zemes komisijām.

Likums paredz, ka zeme lietošanā jāpieprasa līdz šā gada 20. jūnijam, bet apstrādāšanas uzsākšanas laiku var izvēlēties pats, pēdējais termiņš ir 1996. gada 1. novembris. Bijušajiem īpašniekiem nevajag, bet pārējiem par zemes rezervēšanu būs jāmaksā vienreizēja valsts nodeva, atkarībā no rezervēšanas ilguma.

Drīzumā paredzama jaunā zemes kodeksa izskatīšana un apstiprināšana, tiks norādīts laiks — gads vai nedaudz vairāk. Ja pēc tam zemi neizmanto, to varēs atsvināt un nodot citam, turpretī tiem, kuri prot saimniekot, ar 1993. gadu nodot privātpašumā. Tam nav nekādas noteiktas dienas un nebūs vienlaicīgi, paredzams tikai, ka bijušajiem īpašniekiem vai viņu mantiniekiem, kā arī ilggadīgajiem lauksaimniecības darbiniekiem zemi privātpašumā nodos bez atlīdzības, bet citiem — ar zināmu izpirkšanu.

Ja kāds zemi negrib ņemt apstrādāšanā, vēlas tikai kompensāciju, jāiesniedz pieteikums līdz 1992. gada 20. jūnijam. Ieteicu izlasīt laikraksta «Diena» 11. aprīļa numura pielikuma ar LR AP lēmumu «Par valsts īpašumu un tā konversijas pamatprincipiem».

Jānis BOJĀRS,

rajona Tautas deputātu padomes priekšsēdētāja vietnieks, rajona zemes komisijas priekšsēdētājs

Lielā ciemu diena skolā

... Un atkal ieškindējās skolas zvans — citam vēl lāgā neaizmirsts, citam — jau gadus desmit, divdesmit un vairāk nedzirdēts. Kaut domas vēl nebija sarīstus, kājas sēdētāju pašas jau rāva augšā: Zvans! Stunda sākas! Taču šoreiz zvans nesolīja ne izsaukšanu, ne atzīmi, nedz arī neizpildītu mājas darbu atklāšanu. Šoreiz tas saviem bijušajiem un esošajiem skolēniem un skolotājiem ieskandināja svētku koncertu...

Bet pirms tam bija gājiens caur pilsētas centru uz kultūras namu. Lai pilsēta redz, cik sen neredzēti preiļieši uz brīdi savā bērniības un jaunības pilsētā iegriezušies! Lai labāk aplūko, kuri ir tie, kas no savas skolas, pilsētas un savas Latgales zemes nekur tālu pēc laimes nav aizbraukuši!

Nu tie, kas atnāca, varēs atkal kādu laiku atmiņās kavēties un teikt, ka nekur drūpošs krits tā nesmaržo kā manā pirmajā klasē un joprojām gridas vasks nekur

tā neslīd kā skolas gaiteni, un arī tik daudz atmiņu vienlaikus nekur tā neuzklikt, kā šaurajā skolas zālītē valējot vai kādu brīdi klusākā kaktiņā nolienot... Ak, jaunība, ak, sentiments, ak, mani skolas gadi... Kurš gan tovarak (torit?) no skolas aizgāja šīs domas klusībā neizdomājās? Un arī to domu, ka vecā, labā skola arvien vēl ir tā pati. Arvien te vēl cienā senās tradīcijas, arvien te aizrautīgi spēlē, dzied, dejo, jā, arī mūcas. Un tie, kas vēl nesen uz skatuves iepriekšējos salidojumos paši uzstājušies, var būt mierīgi. Skola ir tā vieta šai pasaulē, kur, tik daudz kam mainoties, tomēr tik daudz vēl ir nemainīgā un nepārejošā. Tā, ko sauc par skolas elpu un skolas dvēseli. Tā, kas mūs visu mūžu pie mūsu skolas notur.

Silvija JOKSTE,
Preiļu 1. vidusskolas 38. izlaiduma absolvente
Jāņa SILČKA foto

Satiksīties Višķos

Domāju, ka tā ir laba tradīcija — mūsu rajona lauku puīši, skolu absolventi, nekur tālu nedodas no mājām laimes meklējumos, bet pievērsas mehanizatora amata noslēpumu apgūšanai. Tas lieki noder tagad, kad tik strauji un lielā skaitā veidojas zemnieku saimniecības. Bet tie jaunie ļaudis, kas noskaņoti romantiskāk, pievērsas dārzkopībai — visi viņi atraduši ceļu uz Višķiem, lauksaimniecības tehniku, kas atrodas tepat aiz mūsu rajona robežas. Daudz ir pavisam neseno šī tehnikuma absolventu rajona kop-saimniecību mehanizatoru pulkā, ar kuriem nācies satikties un par kuriem dzirdēlabas atsauksmes, daudz ir arī tādu, kuri šo mācību lektādi skaistajā apvidū, kas bagāts ar senām tradīcijām, beiguši krietni vien atpakaļ. Pulka arī jaunsaimnieku, kuri par prasmī vadii traktorus, automašīnas patēlcas Višķiem.

Interesants jaunums — Višķi sākuši gatavot lauku māju saimnieces. Pagaidām tikai latviešu plūsmā, bet, ja būs pieprasījums, radīsies arī piedāvājums uz citām valodām. Šajā specialitātē uzņem melnēnas ar nepilnu vidusskolas izglītību, divu gadu un desmit mēnešu laikā viņas būs izstudējušas saimniecības mācību, lopkopību, laukkopību, dārzkopību, pavārmācību, rokdarbus un šūšanu, dzīvokļa iekārtošanu, — visu, kas paredzēts speciālajā ciklā. Skaidrs, ka ar tādu prasmīgu saimniecīti varēs lepoties katrā zemnieku sētā.

Te nevar nepieminēt vēsturi, jo šī nodāļa atjaunota pēc septiņiem gadiem desmitiem. 1921. gadā Višķos bija viengadīgā lauksaimniecības skola, tajā bija mājturības un dārzniecības specialitātes. Šogad ir skolas jubileja, un tās kolektīvs aktīvi un sirsniņģi gatavojas 15. jūnijā pusdienlaikam, kad atklās Višķu bijušo audzēkņu salidojumu.

Otra vecākā specialitāte Višķos ir dārznieki. Tagad tā saucas plašāk: «Lauksaimniecības ražošanas tehnoloģija ar specializāciju dārzkopībā». Audzēkņi mācās krievu un latviešu plūsmās un pēc trim gadiem un desmit mēnešiem tie ir jau isti lauksaimnieki, kuri pastiprināti apguvuši lopkopību, auglīkopību, dārzkopību, dekoratīvo dārzkopību, kuri pareizi, skaisti un ērti prot iekārtot lauku sētu.

Reižē ar dokumentu par izglītību viņi saņem A un V kategorijas traktorista mašīnista un B, C kategorijas autovadītāja tiesības. Ar šādu «bagāžu» cilvēks mūsu dienās nepazudīs.

Kā jau pieminējām, liela popularitāte ir lauksaimniecības mehānizācijas specialitātei, kur tajos pašos trijos gados un desmit mēnešos (tāpat divas plūsmas) cilvēks iegūst tehniķa mekānika specialitāti. Jaunieši nepavisam nav «piekalti dzelzu daudzīšanai», — viņi pastiprināti apgūst zemkopības pamatus un saimniecības prasmi. Kas pie tā vēl noder? Ie-manas atslēdznieka darbā, kalšanā, metināšanā, metāla apstrādē un būvniecībā — tieši tas, kas vajadzīgs jaunsaimniekam. Lūk, kā aug tie, kuri mācās šajā specialitātē: pirmajā kursā viņi ir jau I kategorijas remontatslēdznieki, II — A kategorijas traktoristi mašīnisti, III — papildinās vēl arī par B un V kategorijas traktoristiem, IV kursā — B un C kategorijas autovadītāji.

Tehnikuma direktora vietniece mācību darbā D. Stepule:

— Agrārās reformas process ir sarežģīts, atbilstoši reālajam pieprasījumam tiek pārkārtota specialista sagatavošana, tālab mūsu lauksaimniecības tehnikuma pasnie-dzeju kolektīvs izdarījis būtiskas izmaiņas mācību plānos un to saturā. Visi mūsu audzēkņi vasarā pa nedēļai brīvlaikā strādā mācību saimniecībā augkopībā un lopko-pībā, tādējādi praksē nostiprina teorētiskās zināšanas.

Preiļu un Livānu novadu jaunieši un jaunietes, kas šogad beidz nepilnu vai pilnu vispārējo vidusskolu, kas to izdarījuši agrāk, bet vēl nebija paguvuši iemācīties par lauku saimniekiem, jau pošas uz Višķiem. Kāpēc braukt uz republikas viņu malā, ja tik daudz interesanta var iemācīties tepat tuvumā? — viņi spriež un pareizi dara. Te var mācīties arī neklātienē. Kā tur iestāties? Pajautāsim D. Stepulei:

— Līdz 5. jūnijam pieņemam dokumentus, iestāžu eksāmeni vi-sās specialitātēs jākāro rakstiski matemātikā un dzimtajā valodā 7. un 11. jūnijā pēc vidusskolas programmas tehnikumā uz vietas. Laipni lūdzam! Stipendija — 106 rubļi mēnesī.

A. R.

IVANS JERŠOVŠ

Skarbā, skaistā un bagātā zeme...

Zviedrija — parlamentāra valsts — parlamentāra monarhija. Tās karalis Svētic ir Kārlis Gustavs. Karalim nav valsts vadītāja tiesību. Viņa kompetencē ir valsts reprezentācijas jautājumi un ārlietu komisijas vadīšana. Pēc konstitūcijas Zviedrijas karalim nav tiesību piedalīties vēlēšanās.

Zviedrijas augstākais likumdošanas orgāns — riksdags, kas sastāv no 399 deputātiem. Paš-laik tajā ir sešu politisku partiju pārstāvji, bet vēlēšanas notiek 28 apgabalos. Lai iekļūtu parlamentā, politiskajai partijai jāsavāc ne mazāk kā 41 procenti vēlētajū balsu visā valstī vai 12 procenti — vēlēšanu apgabatā. Kopš 1964. gada uzvaru vēlēšanās svin sociāldemokrātu partija.

Galvenās riksdaga funkcijas: likumdošana, valdības formēšana un kontrole par tās darbību, ekonomisko prioritāšu izstrāde.

Pirmais iespāids, kas mudināja uz pārdomām, ir Zviedrijas daba un cilvēka saikne ar to. Baltijas jūru šeit ieskauj klintis, bet jūra ir kā piekaisīta ar dažāda lieluma un konfigurācijas salām. Vairumu šo salu un salīņu apdzīvo cilvēki. Visas būves, tai skaitā arī saimniecības ēkas, nav kontrastā ar esošo ainavu un organiski iekļaujas tajā. Ēkas pārsvarā ir nokrāsotas sarkanbrūnas, kas ļoti labi saskan ar peiķo klinšu krāsu un zaļo augu valstī. Lūk, šī dabas un cilvēka roku darba skaņa patiešām rada ļoti spēcīgu un neaizmirstamu iespāidu. Lai-kam gan dabas skarbums tiek kompensēts, izmantojot šo krāsu koformu. Eku jūmti ir no oranži-sarkanbrūniem dakstiņiem vai šobrīd modernā melnās krāsas

skārda, Siferi jūmtu pārsegumam kaimiņzemē neviens neizmanto.

Ari lauku ainava pārsvarā ir saistīta ar klinšīm. Tās ieskauj ceļus, tīrumus, bet dažkārt pat lauka vidū skatāmi klinšu izciļņi. Tūdaļ nāk prātā doma: cik daudz gan darba šajā skarabaj zemitē ir ielicis cilvēks! Un tā patiešām cienīgi atmaksā savam saimniekam. Lauki nelieli. Mēs pat neredzējam par 30—40 hektāriem lielākus laukus. Turklāt pavisam bieži redzējam tīrumus, kuru platība tikai 3, bet dažkārt pat tikai 1 hektārs. Lūk, šādos klimatiskajos un ģeogrāfiskajos apstākļos Zviedru fermeri pārpilnībā ražo graudus un pienu.

Mani pārsteidza ceļi, kuri vijās lauku apvidos. Līdz katrai zemi-nieka sētai (vai vismaz tās tuvumā) ir ceļi ar asfalta segumu, bet nedaudzis zemes ceļi ir labā kārtībā. Tos apsaimnieko valsts ceļu dienestā.

Braucot uz fermeru saimniecī-bām, ieraudzījam, ka pēdējie ir nokaisīti ar sāli. Protams, ka tas mūsos radīja nesapratni. Kāpēc? Izrādās, ka pavasarī un vasarā to dara tāpēc, lai ceļi nepūtu.

Autoceļu tīkls ietekmējis arī lauksaimniecības produkcijas pār-strādes uzņēmumu veidošanu. Firmas «Arla» piena kombinātā ie-pērk pienu 200 kilometru rādīusā, bet transporta izdevumi šeit sa-stāda tikai 0,4 procenti no piena kilograma cenas. Augustu vērtējamie autoceli ļauj izmantot speciā-lizētu tehniku, kam ir liela jauda. Pienu izved ar automašīnām, ku-ras spēi savākt līdz 70 tonnām produkcijas.

(Turpinājums 7. lpp.)

Drusku pazīlēsīsim!

(JEB — NEDAUDZ PĀR PREIĻU TELEVIZIJAS PAGATNI UN NĀKOTNĪ)

KAS BIJA?

Bija eksperimentālā Preiļu televīzija. Bija raidījumi, ko preiļieši un tuvejo pagastu iedzīvotāji vareja skatīties no pagājušā gada 1. augusta līdz šī gada 1. martam. Bija sponsori, kas palīdzēja tapt šim eksperimentam. Nebūs par lielu velreiz teikt paldies mūsu mecenātiem: dzīvokļu un komunālās saimniecības ražošanas apvienībai, siera rūpniecībai, ražošanas apvienībai «Rāžība», rajona pateretāju biedrību sa-vienībai, sadzīves pakalpojumu kombinātam, SCO, saimnieciskā apkeķina uzņēmumam «Prei-ļi», kā arī — Ogres trikotāžas fabrikas Preiļu filiālei un personīgi direktoram Latkovska kungam par satelīttelevīzijas uztveršanas iekārtu, ka arī — kooperatīviem «Saimnieks» un «Spektrs» par palīdzību dažā-dos iekārtošanas darbos. Taču, kā visi eksperimenti, arī šis kādu dienu izbeidzās — līdz ar sponsoru dāvāto naudiņu.

KAS IR?

Ir viss nepieciešamais, lai va-rētu turpināt Preiļu televīzijas raidījumus. Ir tehniskā bāze, ir iespējas iziet tiešajā ēterā (kas vēl pirms pāris mēnešiem nebija iespējams). Ir satelīttelevīzijas uztveršanas iekārta. Ir cilvēki, kas vēlas turpināt iesāktu darbu un, cik zināms, ir arī cilvēki, kas vēlas to redzēt televizoru ekrānos.

Ir jāatzīstas, ka Preiļu televīzijas veidotāju grupa arī pēc oficiālā pēdējā raidījuma vēl nelikās mierā un pakusi-tiem turpināja urket, meklēt un sarunāt, līdzkamer lieta ir tik tālu, ka Latvijas valsts radio un televīzijas centrs ir gatavs iznomāt Preiļiem raidītāju (t. i. savu autonomu televīzijas kanālu un neakka-rīgu raidlaiku) kopā ar licen-ci uz satelītkombinas «Su-perchanal» (izklaidējoša un informējoša tematika) raidīšanu. Tas nozīmē, ka pilsē-tas un apkārtnes pagastu iedzīvotājiem var rasties iespēja skatīties televizoru, piespie-zot nevis trīs pogas kā līdz šim, bet — jau četras. Pie tam, tā ceturta (Preiļu «poga») darbotos apajās 15 stundas diennaktī, un tas, kā sapro-tāt, ir vairāk kā jebkurai citai šobrīd uztveramajai progra-mmai. Tas nebūt nenozīmē, ka 15 stundas kādrā būs Prei-ļu ziņas. Lielākoties tas būs jau minētais «logs uz Eiro-pu» — satelīts, ko katrs va-rētu skatīties jebkurā pašam izdevīgā laikā. Preiļu ziņas, mākslas filmas, multenes un viss cits, pie kā, droši vien, jau paguvāt pierast, tiktu ra-dīts noteiktās, visiem zināmās dienās un stundās, jo, raidot atsevišķā kanālā, neviena ci-ta programma Preiļiem notei-kumus vairs nediktētu.

Tiktāl — par plāniem, taču viss jāsāk no tā punkta, ku-rā nesen apstājāties. No nau-das. Par raidītāja nomu jā-maksā 30 tūkstoši rubļu gadā, un pilsētas izpildkomitejas priekšsēdētājs lēš, ka aptuveni tikpat naudas vajadzēs uz vietas — televīzijas personāla darba apmaksai, tehnikas uztu-rēšanai. Irei un dažādām ci-tām izmaksām. Kopā sanāk — aptuveni 60 tūkstoši rubļu ga-dā. Uz sponsoriem vairs nav ko cerēt, ja nu vienīgi — uz pašiem skatītājiem. Televīzija nav lēts priekšs, bet ja mi-nēto summu izdala uz pilsē-tā dzīvojošām ģimenēm (ģimenēm, ne cilvēkiem!), sanāk, ka kat-rai ģimenei var iespēju visu mēnesi mācīties svešvalodas, gūt dažādu informāciju un skatīties filmas jāmaksā tikai

2 rubļi. Cik daudz kinofil-mu mēnesī par šo naudu var noskatīties kinoteātri, cik laik-rāktu un žurnālu var no-pirkt, katrs var izrēķināt pats. Piebūdsu tikai, ka prasāmā summa ir tieši tik liela, lai televīzija pastāvētu, un nekādā gadījumā tā nevar padarīt stā-vus bagātus televīzijas vei-dotājus vai arī iedzīt galīgā postā jau tā ar nodokļiem un maksām noslogotos iedzivo-tājus.

Protams, runa ir arī par aplūveni 10 kilometru rādīusā atrodošos ciemu iedzīvotāju finansiālu iesaistīšanos šai pasākumā.

KAS BŪS?

Jūnijā būs pilsētas deputā-tu padomes sesija, kurā, kā solīja pilsētas mērs Juris Brie, skatāmo jautājumu loka tiks iekļauts arī šis jautājums — par municipālās Preiļu televīzijas izveidošanu. Kas būs pēc tam, grūti izziēt, kaut gan vaianti ir tikai divi — vai nu preiļiešiem būs sava televīzija, vai arī — nebūs. Protams, šis jautājums jāap-spiež arī tuvejo pagastu de-putātiem.

Nav ko slēpt, sarežģītākais jautājums ir par naudas savāk-šanu. Ja iedzīvotāji un depu-tāti balsos par savas televī-zijas izveidi, ja nauda nāks, tad nebūs problēmu. Bet, ja nauda no iedzīvotājiem ne-nāks? Kā to savākt — kopā ar īres maksu, ar maksām-riem par elektrību, vietējo nodokļu veidā? Varbūt par šo jautājumu jāorganizē vie-tējais referendums? Bet var-būt nekas tāds nav vajadzīgs, jo arī pati televīzija nav va-īadzīga, un tas ir tikai ne-lielas ļaužu grupas iedomas?

KAS UZ SIRDS?

Lūk, to, kas uz sirds, jus preiļieši un tuvejo pagastu iedzīvotāji, lūdz, uzrakstiet arī uz papīra un līdz jūnijam atsūtiet savu vēstuli ar «jā» vai «nē» vārdu, ar saviem priekšlikumiem vai protestiem uz pilsētas izpildkomiteju vai «Novadnieka» redakciju (šī raksta autorei). Vestules būs tas noteicošais faktors, uz ko balstīsies deputātu un pil-sētas vadības lēmums.

Nobeigumā — nedaudz par to, kas uz sirds bijušās — eksperimentālās televīzijas grupai. Ir skaidrs, ka nākot-nē lokālu televīzijas studiju veidošanās ir neizbēgamā un nenovērsama. Tāpat kā prese, audio, video utt. arī vietējā televīzija dzūdzvīet ienāk sadzīvē. Ari Preiļos, arī atsevišķos pagastos. Preiļos kabelu televīzijas tīklu sākuši veidot «Elektrona» darbinieki, līdzīgi darboties plāno arī SCO pārstāvji Celnieku ielas mikrorajonā. Taču, cik zināms, bez vietējās informācijas un satelītkombinas raidīšanas. Ari redzēto filmu tematika slūpri atšķiras no tās, ko sa-vulaik piedāvāja un plāno pie-dāvāt pilsētas televīzija. Pro-tams, katrs pats tiesīgs izve-lēties, taču būtiski — par kādu summu. Mūsaprāt, ir atšķirība, vai par 10 rubliem mēnesī skatīties tikai filmas, vai par 2 rubliem saņemt daudzpusīgu informāciju un skatīties arī kino. Nevienu negribam ap-vaīnot, tikai pavaicāt — vai ir vērts katram darboties savā stūrī? Varbūt labāk apvienot spēkus? Taču iespējams, ka mums nav taisnība. Uzrakstiet, kā domājat jūs, tie, kuriem raidīt grasās kā vienī, tā otri un arī trešie (varbūt kaut kur veidojas jau arī ceturā entu ziastu grupa!) Uzrakstiet, lai tiekam pie skaidrības. Laika vairs nav daudz.

Savā un kolēģu vārdā
Silvija JOKSTE

Mērnīeku laiku priekšvakarā

Reizi nedēļā no paša rīta pagasta izpildkomitejas zālē otrajā stāvā sanāk zemes komisijas locekļi uz savām sēdēm. Tās ir ceturtdienas, un Jersikas pagastā ļaudim labi zināms, kad viņi var pārrunāt sāpīgu situāciju, atmudivināt vienu otru strīdī-gu vai neskaidru jautājumu. Katru dienu apmeklētājus pieņem zemes ierīkotājs Vol-demārs Vitkovskis, agronoms pēc specialitātes. Gan viņš, gan citi komisijas locekļi bieži vien tiek aicināti «uz karstajiem punktiem», kur starp jau esošajiem zem-niekiem vai nākamajiem nobriedusi konflikta situāci-ja, lai gan pagaidām jāie-sniedz vēl tikai pieteikumi uz zemi, bet istie mērnīeku laiki sāksies pēc 20. jūnija.

Ne reizi vien zemes ko-misijas priekšsēdētājam Eduardam Kurpnīkam, sekretārei Annai Daugav-vanagai, locekļiem Pēterim Cirseniekam, Nīnai Stepa-novai un Jānim Brūveran-nācies uzklausīt pretenzijas starp diviem jaunsaimnie-kiem, kaimiņiem ceļa dēļ. Uzvārds zināmu iesmeslu dēļ neminēšu. Neviens ne-grib piekāpties. Skatoties no malas, lieta smieklīga, bet strīdnieki, tā sacīt, uz na-ziem: mans ir ceļš, kas abiem vajadzīgs. Kaut gan «ir varianti» — mīļā miera la-bad kāds varētu piekāpties un izmantot «strīdus ābola» turpinājumu uz pretējo pu-si. Bet vai tad tas iespē-jams — piekāpties? Un tā viņi karo.

Tādu atgadījumu zemes komisijas darba ikdienā cik uziet.

— Mērnīeku laiki mūsu pagastā būs trokšņaini, jo jau tagad nav miera, — runā komisijas locekļi. Katru ceturtdien viņiem jāizskata pa 10 un vairāk pieteikumu, atnācēju klāt-būtnē jāapspiež katrs sī-kums, pieprasītais gabals ar treknāku līniju jāiezi-mē kartē. Runa ir par kat-ru koku, krūmu, grāvja lie-kumu vai kādu cilvēkam zīmīgu akmeni. Apmeklētājs

Saules diena

♦ Jau no mazotnes mēs savu māmuliņu esam salīdzinājuši ar sauli. Gadiem skrejot, esam piemirsuši šos mīlvārdiņus. Bet nu atkal mēģinām pie tiem atgriezties. Vismaz reizi gadā. Vismaz Mātes dienā.

Un šogad viņas abas bija vienlīdz mīļas. Saule pa zemes virsu staigāja. Bet mēs atkal mēģinām rast ceļu pie Mātes, pie viņas mīlestības.

Preiļos šo svērtību ievadīja dekāns Alberts Budže ar aizlūgumu par Māti. Tulpes, narcises, neļķes, hiacintes, fritilārijas un bergēnijas — tepat baznīcas priekšā — tā vien rokās prasījās. Par šo pavasara ziedu izstādi bija parūpējušies Elza Putāne, Monika Suveizda, Alberts Vaivods, Jāzeps Rutkovskis, Ligija Ģribuste, Jānis Rubins un Veneranda Mežinska. Par dzīvi dzīvīti, par Māti dziedāja Sutru folkloras ansamblis, kuru vadā Inga Austere. Tā bija kolektīva pirmā plašākā uzstāšanās.

Pusdienlaikā kultūras namā koncertēja mūzikas skolas audzēkņi. Šeit bija skatāma dāvanu izstāde Mātei — bērnu jaunrades centra sarūpēta. Par svētku kopējo noskaņu bija parūpējušies Monika Līvāne.

V. R.

♦ Attēlos: ziedu veikala vadītāja Ludmila Kažemāka — svētku priekšsargātāja; ziedi arī Latgales mātē.

Jāna SILICKA foto

Katrs esam krājējs

Līvānu eksperimentālās biokīmiskās rūpnīcas foajē uzmanību piesaistīja paziņojums, ka tie, kuri vēlas piedalīties kolekciju izstādē, lai zvana Georgam Ovdakam, bet šo paziņojumu parakstījuši uzņēmuma sabiedriskā muzeja padome. Ko gan cilvēks tik neizdomā krāt, dvēselē katrs mēs esam krājējs, tāpēc gribējās paaugstināties, ar ko aizraujas līvānieši.

Muzeja fondu glabātāja Anna Kleine, ko izdevās sastapt, lai parādītu savu saimniecību, kuras ekspozīcijā daudz interesanta

par rūpnīcas vēsturi (muzejs dibināts pirms septiņiem gadiem), ka šogad muzeju dienā — 18. maijā — dodas tālākā ekspedīcijā — uz Rīgu, šai dienai veltīta arī izstāde. Viņa zināja, ka uz to pieteikušies daudzi kolekciju īpašnieki. Pats G. Ovdaks nodarbojas ar numismātikā, galvenais enerģētiskais Staņislavs Casno sakrājis daudz nozīmīgu, l. ceha darbiniece Rasma Vanaga esot autogrāfu «mednieci» un šo aizraušanos, kopā ar kolekciju mantojusi no savas tantes...

A. MEZMALIS

Pašiem savs laikraksts

Sākusi iznākt Ārvas pagasta avīze, kuras metiens ir 400 eksemplāru. Tās izdošanai pagasta deputāti atvēlējuši 3000 rubļus gadā. Mazformāta laikraksts reizi mēnesī lasītājus informēs par pašu būtiskāko vietējās pašvaldības darbā, stāstīs par sabiedrisko dzīvi.

Pie pagasta avīzes šūpuļā stāvējuši Ārvas pūtņu fabrikas direktors Vladimirs Aleksandrovs un pagasta izpildkomitejas priekšsēdētājs Aloīzs Norkuss, kā arī Liepājas žurnālisti. LETA

Ar pasaules elpu

Katras tautas atrašanās ārpus savas zemes robežām, respektīvi, atrašanās TRIMDĀ, IR IZŅĒMUMA stāvoklis un kā tāds padots arī citām likumbām nekā dzīvojat savas zemes robežās un politiskā neatkarība. Tā mulēt latviešu mākslas brīvu attīstību, bet arī gādāt maksimāli objektīvu akcentu izsvērumu mākslu LATVIEŠU, LATVIJAS un mūsu LIKTEŅĀ ATGADINĀŠANU BRIVAJAI PASAULEI.

Dortmundā, 1976.

JURIS SOIKĀNS «MAKSLAS KRITIKA UN ESEJAS», Astras apgāds, 1983.

Gleznotājs, grafīks, mākslas zinātnieks un pedagogs Juris Soikāns ir dzimis 1920. gada 12. aprīlī Ludzā. Viņa vecmāmiņa Anna Tabuleviča-Wolf studeja Pēterpils Mākslas akadēmijā. Tēvs — Jezups Soikāns bija pazīstams Latgales kultūras darbinieks un pēdējā novada kapu kalns, Lu-

dzā nodibināja arheoloģijas muzeju. Viņš divdesmitajos gados sarakstīja grāmatas «Senā Latgale» un «Ko mums stāsta senču kapi». Māte Olga bija skolotāja un arī ļoti zīmēja un gleznoja. Brālis Nikolajs — pēc profesijas tautsaimnieks — ir atzīts grafīks. Viņš Londonā vairākus gadus

vadīja latviešu mākslinieku un daiļamatnieku biedrību. Ar kultūru un mākslu ir saistīts arī Jura Soikāna meitai, Ilze, būdamā brīvas profesijas māksliniece, nodarbojas ar keramiku un podniecību savā darbnīcā Bustehūde netālu no Hamburgas. Māsa Soikāne — Trapāne ir haņu filoloģe un Glendāles universitātē lasa germānistiku un aktīvi nodarbojas ar politisko darbību.

♦ Tik daudz par ģimeni. No 1940. līdz 1944. gadam Juris Soikāns studeja Latvijas Mākslas akadēmijā, kur viņa pedagogi glezniecībā bija L. Svemps un V. Tone, bet zīmēšanā — A. Annuss un K. Miesnieks. Kara gados J. Soikāns bija kara ziņotājs — zīmētājs. Tad kara vetras viņu aizdzina uz Vāciju.

Ja pirmajā darbības posmā mākslinieka daiļradē valdīja bezproblēmātais skaistums (pamatā — Latgales ainavas romanti-

kais skaistums), tad ārzemes mainījās uzskati. Mākslinieka pasaulē ienāca sausmas un svešatne ar nomācošu bezcerību. Darbi ieguva simbolisku nokrāsu. Galvenokārt tika gleznoti karavīri un bēgļi, kuri simbolizēja likteņnīgu saaugšanu ar savu zemi un dzimtenes mīlestību. Tie veido figurālo kompozīciju ciklu «Zem svešas debess» un ir izpildīti temperā.

Par savu nākošo daiļrades posmu mākslinieks saka:

— Mani interesēja krāsu un liniju ritmiskās kopsakarības, kam pamatā ir Einšteina pasaules apjēguma paplašināta izpratne. (Pasaule nav matērija, bet tikai enerģija.) Man tas nozīmēja jaunu akcentu, ko uzsvēru gleznu kompozīcijā. Prioritāte kustībai, respektīvi, linijai, kur laukums rodas liniju savstarpējās krustotāšanās procesā.

Tā meistars strādāja līdz 1972. gadam. Zīmīgākie šajā nosma — ellas gleznu cikls «Reiboni» un arī «Latgales Madonna».

Tad sekoja iepazīšanās ar amerikāņu kibernetiķi, fiziķi un filozofu profesoru N. Vīnera kibernetikas filozofiju. Pēdējā papildināja Einšteina pasaules uzveri. Definējot kustību kā programētu procesu, tiek paplašināts mūsu pasaules skatījums. So atziņu tad profesors Juris Soikāns arī transformē estētikas plāksnē. Mākslinieka līdzdalība izstādēs jau iegājusi trešajā simtā. Viņa darbi ir bijuši ekspozīti ASV, Anglijā, Francijā, Vatikānā, Svecē, Austrijā, Padomju Savienībā, Austrālijā un citviet.

Sovasar ar izcilā tautieša daiļradi var iepazīties Jasmūižas apmeklētāji.

Voldemārs ROMANOVSKIS

Kāpēc vajadzīga arodbiedrība?

Pēdējā laikā samērā bieži nākas dzirdēt jautājumu: kāpēc man vajadzīga arodbiedrība? Šis jautājums sevišķi izvirzījies tagad, kad arodbiedrības biedru maksa ir 1 procenti no darba algas un katram strādājošam vēl jāmaksā tāda paša apmēra sociālais nodoklis.

Tādas domas atbalsta dažādu rajona saimniecības un organizāciju darba devēji, kuriem arodbiedrības, kas aizstāv strādājošo intereses, ir tikai traucēklis. Vadītājus var saprast — viņiem strādājošo arodbiedrības nav vajadzīgas, jo garantijas darba samaksas un atbrīvošanas no ieņēmamā amata jautājumos tagad nosaka likums «Par Latvijas Republikas valsts uzņēmumu».

Bet vai var salīdzināt uzņēmuma vadītāja un ierindas darbinieka iespējas sasāpējušu problēmu risināšanā?

Tagad tiek pieņemti daudz likumu, un strādājošie, par nozēlu, pagaidām ne pilnībā tos zina, nesaprot, ka jauno likumu darbība var būt nelabvēlīga gadījumā, kad

strādājošie nav arodbiedrības biedri. Arodbiedrības daudzviet vēl strādā pa vecam, aizstāvot visu strādājošo, arī to, kas nav arodbiedrības biedri, intereses. Taču tā ir pārejoša parādība. Republikas Augstākā Padome pieņēmusi likumu par kolektīvajiem darba līgumiem, un, vadoties pēc tā 1. panta, darba līgumu ar darba devēju noslēgs arodbiedrības, tādējādi līguma noteikumi, priekšrocības un garantijas attieksies tikai uz arodbiedrības biedriem. Tas nozīmē, ka kolektīvā līguma prasības nebūs obligātas darba devējam attiecībā uz strādājošajiem, kas nebūs arodbiedrības biedri.

Kolektīvā līguma noteikumi darba samaksā un materiālajā stimulēšanā turpmāk attieksies tikai uz arodbiedrības biedriem. Pret citiem strādājošajiem uzņēmuma vadītājam obligāta tikai viena prasība, kuru noteic likuma par valsts uzņēmumu 16. pantā: darba samaksas nosakāma, vadoties pēc likumu par darbu kodeksa.

Bez tam attiecībā pret strādājošajiem, kuri nav arodbied-

rībā, darba devējam nebūs obligāti visi citi noteikumi un prasības, kas paredzēti kolektīvajā līgumā darba, ekonomiskajos un sociālajos jautājumos; kā arī priekšrocības attiecībā uz atvaļinājumu, materiālajiem pabalstiem, ārniecisko ceļojumu un dzīvokļu saņemšanai.

Attiecībā uz darba aizsardzības jautājumiem jānosver fakts, ka rajonā sakarā ar pārvaldes aparāta samazināšanu daudzās saimniecībās likvidēti darba aizsardzības inženiera amati. Tas runā par to, ka darba devējs tagad, centīsies uzlabot darba apstākļus strādājošajiem, kā to paredz kolektīvais līgums.

Uz likumu par darbu kodeksa un jaunā likuma «Par Latvijas arodbiedrībām», kas pieņemts 1990. gada 13. decembrī un stājas spēkā 1991. gada 2. janvārī, pamata arodbiedrību pārzinā paliek arī strādājošo tiesību aizsardzības jautājumi. Tas nozīmē, ka arodbiedrības biedru var atbrīvot no darba pēc administrācijas (darba devēja) iniciatīvas, t. i., štatu samazināšanas, uzņēmuma reorga-

nizācijas, profesionālās neatbilstības, ilgstošas slimošanas gadījumos tikai pēc saskaņošanas ar arodbiedrības komiteju. Taču nevar pārmest arodbiedrības komitejai, ka tā nepiekrīt atbrīvošanai, ja uzņēmuma strādā arī tādi, kuri var atbrīvot bez arodbiedrības piekrišanas. Pieredze rāda, ka darba devēji labprāt iet mazākas pretestības ceļu.

Kolektīvo saimniecību arodbiedrības biedru priekšrocības noteiktas kopējā Latvijas lauksaimniecības darbinieku arodbiedrības republikāniskās komitejas un republikāniskās Padomes prezīdija lēmumos, kā arī citās aspektos, kas saistīti ar zemnieka darbību un dzīvošanu.

Taču pats sāpīgākais un aktuālākais jautājums pašlaik ir darba spējīgo cilvēku nodarbināšana un narkvalifikācija, jo paredzams, ka līdz šī gada beigām bezdarbs republikā sasnies 20 procentus.

Jācer, ka valdība daudz aktīvāk sadarbosies ar arodbiedrībām tieši minēto jautājumu risināšanā.

Var teikt, ka arodbiedrības pašlaik mēcās strādāt pa jaunam, pārņem savu aizrobes koleģu pieredzi, lai reāli palīdzētu saviem biedriem. Vienā organizācijā tas izdodas labāk, citā — sliktāk, taču galvenā mūsu arodbiedrību būtība — savu biedru tiesību un interešu aizstāvība, kā to dara visā civilizētājā pasaulē. Piemēram, arodbiedrības Preiļu rajona komiteja rekomendēja arodbiedrības organizācijām izveidot darbalauzū sociālās aizsardzības fondu. Tādējādi būtu nodrošināta materiālā palīdzība saviem biedriem bezdarbā, nelaimēs un citos gadījumos.

Arodbiedrības biedru iespējamo priekšrocību uzskaiti varētu turpināt. Tādēļ, lai retāk būtu dzirdams jautājums: «Kāpēc man vajadzīga arodbiedrība?», arodbiedrības līderiem šīs priekšrocības jāizskaidro saviem biedriem, ar savu darbu jānodrošina to īstenošana.

M. FEDOTOVA,

lauksaimniecības darbinieku arodbiedrības Preiļu rajona komitejas priekšsēdētāja

Republika: notikumi un fakti

AUGSTĀKĀS PADOMES PREZIDIJA LĒMUMS

Republikas Augstākās Padomes Prezidijs nolēmis no 10. līdz 15. jūnijam izsludināt Baltijā notiekošo represiju upuru pieminās nedēļu. Tas saistīts ar to, ka tieši pirms 50 gadiem PSRS sāka represijas pret Baltijas tautām. No Latvijas vien 1940. gadā naktī uz 14. jūniju vardarbīgi tika deportēti 14.694 republikas pilsoņi.

Apstiprināts jauns kultūras pieminekļu aizsardzības nolikums un atcelts līdzšinējais, kas tika pieņemts pirms 15 gadiem. Dokuments paredz lielāku uzņēmumu un pilsoņu atbildību par kultūras pieminekļu saglabāšanu.

MINISTRU PADOMES PAZĪNOJUMS

Latvijas Republikas Ministru Padome pasludinājusi Baltijas karavīru savienību par antikonstitucionālu organizāciju un paziņo, ka Latvijas Republikas teritorijā šīs savienības darbība nav pieļaujama.

Si savienība izveidota 1990. gada decembrī un tās programmatiskajos dokumentos teikts, ka tā nodrošina karavīru un viņu ģimeņu locekļu, strādnieku un kalpotāju, kā arī bruņoto spēku veterānu militāru aizsardzību, atklāti pateikts, ka īpaša laikposmā tiks lietoti ieroči, apsteidzot attiecīgu PSRS Aizsardzības ministrijas lēmumu. Kas tas par īpašu periodu — paskaidrojumi netiek sniegti.

Latvijas Republikas Ministru Padome tāpat informēs attiecīgās Lietuvas Republikas, Igaunijas Republikas, KPFSR un PSRS pilnvarotās institūcijas, lai arī tās veiktu nepieciešamos pasākumus šīs organizācijas darbības izbeigšanai.

KLUVIS MAZĀK RĪKOJUMU

Ministru Padome noteikusi, ka savu spēku zaudējusi vesela virkne valdības lēmumu un rīkojumu, kas noteica, paugstināja vai ierobežoja dažādākās lauksaimniecības produkcijas iepirkuma cenas.

Atcelti 117 lēmumi un rīkojumi, sākot ar «Zirgu iepirkšanas plānu 1950. gadā» un beidzot ar 1990. gada 16. jūnija lēmumu «Par pasākumiem graudu valsts iepirkuma veicināšanai».

TIEK VEIDOTA POLICIJAS AKADEMIJA

Latvijas policistus apmācīs Iekšlietu ministrijas akadēmijā — tā nolēmusi Latvijas Republikas valdība. Tās uzturēšanai nepieciešamie līdzekļi paredzēti Iekšlietu ministrijas budžetā.

Ar šo lēmumu tiek atzīta par nelietderīgu PSRS Iekšlietu ministrijas Minskas Augstākās skolas Rīgas fakultātes tālāka funkcionēšana. To slēgs 1993. gadā pēc beidzamā kiārtienes kursa izlaiduma.

KOMANDEJUMI UN IZDEVUMI

Latvijas valdība pieņemusi jaunu lēmumu par dienesta komandējumiem, aizstot par spēku zaudējušu savu 20. februārī izdoto rīkojumu. Turpmāk atcelta no budžeta līdzekļiem uzturēto valsts pārvaldes iestāžu un organizāciju darbinieku dienesta komandējumu izdevumu limitēšana.

Par katru komandējuma vietā pavadīto dienu republiku galvaspilsētās un Ļeningradā paredzēti 20 rubļi, citās pilsētās un apdzīvotās vietās — 15 rubļi, neprasot iesniegt apstiprinātos dokumentus.

Par ceļā pavadīto komandējuma dienu atīdzina dienasnaudu un izdevumus par dzīvojamu telpu ir 50 procentu apmērā no noteiktās normas.

PAR MOSU VESELĪBU DOMĀJOT

Latvijas valdība uzdevusi Republikas Veselības aizsardzības ministrijai izveidot un vadīt valsts medicīniskās aprūpes un darbaspējas ekspertīzes kvalitātes kontroles inspekciju, kas būs juridiska persona ar savu zīmogu un kontu bankā.

Ar šī gada 1. jūliju stāsies spēkā jauna darbības lapa pu izsniegšanas kārtība.

LETA

„Madara“ uzziedēja maijā

Par «Madaru» sace kooperatīvo kafējnicu, kas jau pagājušā nedēļā vera durvis apmeklētājiem. Pie tam tā kļuva par jauku pārsteigumu kā maziem, tā lieliem kafējnicu mīļotājiem. Jo vieni uz saldējumu, kokteiļiem un videodiskotēku tiek gaidīti līdz pulksten sešiem vakarā, otri — uz to pašu — līdz vienam naktī. Atšķiries, kā noprota, tikai apmeklētājiem pasniedzamo kokteiļu saturs, proporcijas, jā, un droši vien arī cenas. Bet, ja runājam par saldējumu, tad jau pirmajā dienā vareja nobaudīt divas šķirnes, bet saimnieks solīja, ka drīz kafējnicā būs nobaudāmas vismaz astoņas šķirnes saldējuma. (Lūdzu, iegaumē-

— sāimnes, ne nosaukum!)
Vispār kafējnicas saimnieks Vitalijs Pastars (viņš arī kooperatīva «Pārslā» priekšsēdētājs) neslēpj savas ieceris un arī to, cik sūri un grūti par tām nākoties cīnīties. Viņš tā arī saka: «Sen hūtu kafējnicu atvēruši, bet nebija laika, vajadzēja par pienu cīnīties. Ja ar pienu nebūtu nekādu šķēršļu, varētu kaut vai desmit šķirnes saldējuma piedāvāt. Arī citu produkciju. Ja mums dotu telpas, mēneša laikā varētu atvērt konfekšu veikalu...» Sarunu biedrs nosauc vēl dažus desmitus ideju un tad rezumē: «Esmu par attiecībām: ražotājs — pārdevējs bez noliktavu starpniecības. Vajadzīga tikai loģiskā ekonomiskā domāšana. Bet pie mums rajonā iet kā pa celiem. Cik laika, spēku, līdzekļu jāatdod nevajadzīgu šķēršļu pārvarēšanai... Es saku: «Tika! Atļaujiet, es rīkošu pats». Bet viņi to negrib saprast. Bet, cik nu man būs spēka, es centīšos pierādīt, ka mēs, mūsu produkcija vajadzīga rajona cilvēkiem, vajadzīga bērniem.»

Nesāku noskaidrot, kas ir «viņi», bet pavaicāju, ko tad «Madara» jau šobrīd gatava mums piedāvāt. Un uzzināju, ka uz

mums gaida kafijas automāts, smalki saldējuma pagatavošanas un picu cepamie aparāti, ka tiks pasniegti tautiski zirņi ar spēju un tautiski internacionāli sautējumi, keramikas podiņos, ka tikšot gatavoti apmēram septiņu veidu salāti un noliktavās jau gaidot «Fantas», «Fiestas», «Pepsikolas» un citu dzērienu krājumi. Būšot arī firmas kokteiļi «Madara».

Telpas kafējnicai tiek līstas (bet netiek slēpts, ka tiks grībetas nopirkti) no sporta kluba «Cerība». No tā arī izriet kafējnicas atrašanās vieta. Meklējiet to Preiļos, stadiona sētas pusē, aiz tribīnēm. Bet par to, lai jums tur patīktu, rūpēsies Vitalijs Pastars (attēlā pirmais no kreisās), Terēze Utiņa, Alla Tiltova, Svetlana Ščerbakova, Aleksandrs Terentjevs (aizmugurējā rindā pirmais no kreisās), Rolands Lindišs un šā foto klāt neesošās māsiņas Inā un Ilga Pastares. Bet Inas jaunkundze (attēlā) saimniekos bārā.

«Madara» uzziedējusi. Nebūsīm nenovidiģi un vēlēsim, lai tūk aug un plaukst.
«Madara» viesojas

S. JOKSTE un J. SILICKIS

Veselā miera — vesels gars

Man kājiņa paslīdēja...

Teikšu pilnīgi atklāti, veneriskās slimības uzbrūk. Salīdzinot ar citām republikām, Latvijā stāvoklis nav pārāk slikts. Tā 1989. gadā uz 100 tūkstošiem cilvēku reģistrēts sekojošs sifilisa slimnieku skaits:

Latvijā — 2,2, Moldāvijā — 10, Gruzijā — 16,1, Azerbaidžanā — 29,7.

Un tomēr pašapmierinātībā nav lemesja. Latvijā sifilisa un gonorejas slimnieku skaits pieaug.

VISI CEĻI VED PIE VENEROLOGA.

Prakse liecina, ka slimnieki bieži vien vispirms meklē palīdzību pie nespeciālistiem vai nodarbojas ar pašārstēšanos, kas ir nekvalitatīva, jo netiek izdarīti nepieciešamie laboratoriskie izmeklējumi, lai noteiktu pareizo ārstēšanas shēmu. Vajadzīgos medikamentus zina norādīt tikai poliklinikā un tikt vaļā no nelaimes tādās reizēs jau ir grūtāk, jo slimība ielaista.

KAS VAINĪGS, TAS BAITĪGS

Cilvēki dažkārt baidās, ka par viņa vizīti pie speciālista tiks paziņots darba vietā. Šis bailis ir absolūti nepamatots. Likums garantē slimības noslēpuma neizpaušanu. Medicīnas darbinieku pienākums ir laikus konstatēt diagnozi un uz to kvalitatīvi reaģēt.

Bez pacienta pienākums ir izpildīt visus ārsta norādījumus. Par tišu izvairīšanos no ārstēšanas un apzinātu dzimumpartnera inficēšanu ar veneriskajām slimībām paredzēta kriminālatbildība.

ATMAKSA IR NEZELĪGA

Ja slimnieks ārstējas nepareizi, rodas komplikācijas ar smagām sekām. Gonoreja parasti izraisa dzemdes piedēkļu (sievietēm) beig-

virīšiem — sēklinieka piedēkļa iekaisumu. Sekas — neauglība. Latvijā 30—35 procentu gimeņu ir neauglīgas.

BIZNESS UN SEKSS

Pārsvarā slimu jauni, enerģiski cilvēki, ar ļoti aktīvu dzīvesveidu. Bieži vien tie ir kooperatori. Gādās, ka šiem cilvēkiem ir daudz gadījuma dzimumkontakta, inficēšanās notiek pārsvarā ārpus republikas, tāpēc arī «partnerus» grūti atrast. Vairums no viņiem ir potenciāli veneriskie slimnieki, kas netiek nedz izmeklēti, nedz ārstēti. Līdz ar to venerisko slimību «kēde» pagarinās.

Piemēram, nesen pēc palīdzības griežas kāda kooperatīva sagādnieks no Sibīrijas. Biznesa darījums viņam Maskavā bijis intīms sakars ar nepazīstamu sievieti. Pēc dažām dienām jau būdams Rīgā, viņš, nojauzdams nelaimi, griežas pie ārsta. Diagnoze — gonoreja. Nācās ārstēties. Par cik diagnoze lika noteiktā laicīgi, tad, kā mēdz teikt, slimnieks atguva veselību.

Jāpiezīmē, ka dažkārt nelaimīgais savu dzimumpartneri apzināti slēpj. Katra slimnieka morālais un pilsoniskais pienākums ir uzrādīt savus dzimumdzīves partnerus, ja esi iekūlies ķezā, lai arī cik tas nepatīkami būtu.

TĀGAD PAR AIDS

Mūsu republikā nākolnes prognozes ir nelabvēlīgas. To apliecina citu valstu bedīgā pieredze. AIDS un veneriskām slimībām ir kopīgs inficēšanās ceļš — dzimumsakari. Tieši gadījuma dzimumsakari daudzākai pastiprina risku inficēties. Tikai profilakse var glābt. Šeit stingri jāievēro divi pamatnoteikumi:

— jābūt uztīcīgam vienam partnerim,

— un ja nu tomēr... tad gadījuma dzimumakta laikā obligāti jālieto prezervatīvs.

PĀRDOMĀM NAV LAIKA

Ja ir bijis gadījuma dzimumsakars vai radušās aizdomas par inficēšanos ar veneriskajām slimībām, pēc palīdzības jāgriežas:

— savā rajona poliklinikā pie ginekologa vai urologa,

— pilsētā un rajonu poliklinikā ādas un venerisko slimību kabinetos. Rīgā — ādas un veneroloģiskajā dispanserā, A. Barbisa ielā 2.

— Ikvienam ir tiesības apmeklēt republikānisko ādas un veneroloģiskā dispansera konsultatīvo nodaļu, Rīgā, Pērnavas ielā 70. (Katru darbdienu no pulksten 8.00 līdz 19.00, sestdienās no pulksten 9.00 līdz 14.00).

— Var meklēt palīdzību arī vēlās vakara stundās un naktī — Rīgas naktis profilaktoriā — A. Barbisa ielā 2, Jūrmalas, Liepājas, Ventspils un Daugavpils — ādas un veneroloģisko dispanseru naktis profilaktorijs.

JĀIEGAUMĒ!

Profilakse būs sekmīga tikai tad, ja to piekopsim ne vēlāk kā divas stundas pēc dzimumsakara.

«VĒRTĪBAS» PARVERTEJOT

Pirms inficēšanās slimniekam dzīve šķiet skaista ar raibajām dēkām, biežām partneru maiņām. Prāts apskaidrojas vēlāk, un, no beidzot ārstēšanas kursu, pacienta (pacientes) galvenais jautājums ir: «Dakter, vai man varēs būt bērni?»

Irēna SJUCILLO.

republikāniskā ādas un venerisko slimību dispansera konsultatīvā nodaļas valītāja

Kā aprēķina sociālo nodokli

Sociālais nodoklis veido Latvijas Republikas valsts sociālās apdrošināšanas budžeta ienākumus, kurus izlieto sociālās palīdzības sniegšanai.

Sociālā nodokļa maksātāji ir:

- ★ darba devēji, ar kurām personas stājas darba attiecībās;
- ★ personas, kas ir darba attiecībās ar darba devēju;
- ★ personas, kas gūst ienākumus ārpus attiecībām ar darba devēju, un to ģimenes locekļi.

Darba devējiem un citiem sociālā nodokļa maksātājiem steidzami jāreģistrējas Preiļu rajona izpildkomitejas sociālās nodrošināšanas nodaļā (22. un 23. kabinets).

Darba devēji un strādājošie sociālo nodokli maksā vienreiz mēnesī darba algas izmaksas dienā.

Saskaņā ar Latvijas Republikas likumu «Par sociālo nodokli» par lauksaimniecisko darbību un lauksaimniecības produkcijas pārstrādi nodokļu maksātāji (kollektīvās un valsts saimniecības, palīgsaimniecības u. c.) maksā nodokli 18,5 procentu apmērā.

Sociālo nodokli 38 procentu apmērā no summas, kas nav mazāka par divkārtīgu iztikas minimumu, maksā personas, kas nodarbojas ar individuālu darbu vai veic uzņēmējdarbību (izņemot zemnieku saimniecības).

Zemnieku saimniecības sociālo nodokli maksā 19 procentu apmērā no summas, kas nav mazāka par vienu iztikas minimumu, par sevi un par katru savas ģimenes darba spējīgo locekli, ja par viņiem sociālo nodokli nemaksā cits darba devējs.

Ja darba ņemeji nodarbināti darba vietās, kas dod tiesības saņemt vecuma pensiju ar atviegļotiem noteikumiem, darba devējs maksā 70 procentus lielu nodokli (par darbiem sevišķi kaitīgos vai sevišķi smagos apstākļos).

Par personām, kuras šādos apstākļos nodarbinātas lauksaimniecībā, sociālais nodoklis ir 35 procenti.

Par personām, kuras nodarbinātas citos darbos kaitīgos un smagos darba apstākļos, nodoklis ir 50 procenti.

Par personām, kuras šādos apstākļos nodarbinātas lauksaimniecībā, nodoklis ir 25 procenti.

Visas personas, kas ienākumus gūst nevis no darba devēja, bet citādi, sociālā nodokļa maksājumu izdara valsts sociālās apdrošināšanas budžetā.

Noteikta kārtība, kādā tiek brīvprātīgi papildus apdrošinātas arī citas personas. Paredzēta kolektīvo apdrošinātāju reģistrācija. Ja apdrošinātājs ir reģistrējies pie kolektīvā apdrošinātāja, tad viņam sociālās nodrošināšanas nodaļā nav jāreģistrējas.

Par reģistrēšanas noteikumu pārskapsu apdrošinātājs maksā so-

du.

Tuvāku informāciju par sociālo nodokli jūs varat saņemt pa tālruni 22103.

I. MIHAILOVA,

Preiļu rajona izpildkomitejas sociālās nodrošināšanas nodaļas vadītāja

Dažas iebildes „Vārpa” plēnuma sakarā

Lauku sporta biedrības «Vārpa» rajona padomes plēnumā vajadzēja apspriest padomes darbu pašreizējos ekonomiskajos apstākļos, gatavojanos 27. republikas lauku sporta spēlēm, izlemt par padomes priekšsēdētāja vēlēšanu. Diemžēl šie jautājumi palika nerisināti, toties citīgi tika meklēti vainīgie, kāpēc sporta darbs rajonā, pēc dažu domām, esot pasliktinājies. Laikrakstā «Novadnieks» A. Iļjina rakstīja, ka bargu kritiku izteica gan sporta komitejai, gan arī man personīgi, lai gan tas ir viens un tas pats, jo esmu vienīgais darbinieks.

Te gribu atvainoties lasītājiem par smalkjūtības trūkumu, jo izteikšu salīdzinājumu ar interfrontiešu gaudām par slinkto jauno valdību un parlamentu, kuras ziedošo padomju Latviju novedušas līdz ekonomiskam krahām. Fiziskās kultūras un sporta komitejas priekšsēdētāja amata strādāju nepilns astoņus

mēnešus, bet, cik zīnu, lauku sporta spēļu kopvērtējumā rajons no beigu gala tālu nekad nav bijis. Arī tajos laikos, kad «Vārpa» bija vienīgā sporta struktūra rajonā.

Vēl daži vārdi par rakstā minēto un neminēto. Nezinu, pēc kādiem kritērijiem vadījās līvēnietis Antons Viļčāns, novērtējot Līvānu sporta kluba darbu par neapmierinošu. Manā uzteverē regulāras sporta sacensības, kuras Līvānos risinājās visu rudens un ziemas periodu, ir augstāk vērtējamas nekā «Vārpa» rajona padomes sporta spēļu sacensības. Pēdējās parasti notika vienā dienā ar kādu Preiļu vai Riebiņu komandas līdzdalību. Un pēc tam — «uz redzēšanos līdz nākamajam gadam!» Volejbolā, basketbolā spēlēja pa deviņām komandām, minifutbolā, šahā, dambretē, novusā un galda tenīsā arī dalībnieku skaits bija pietiekošs. Spēlējot pēc sistēmas katrs ar

katru vairākas kārtās, sacensību ir vairāk un spēles kļūst gan par treniņu, gan sacensībām.

Uzskatu, ka Juris Čakuls, dēvēdams sevi par radikāli, ar radikālām domām šoreiz neizcēlās, jo stingri aizstāvēja veco komplekso piespiedu sistēmu. Nepareizi saapratis sporta kluba «Cerība» darbību un turpmāko sporta attīstību un organizāciju laukos, kritizēja visu jauno, kas šobrīd nenoliedzami ir populārāks.

Neviens nedomā, ka sacensības jāriko tikai Preiļos, bet agloniešiem regulāri jābrauc uz tā. Arī ciematā var noorganizēt interesantas sacensības, teiksim, basketbolā. Tur taču var savākt vidusskolu, lauksaimnieku skolas, valsts saimniecības komandas. Būtu tikai organizators! Un te savs vārds sakāms vietējai pašpārvaldei, kas var palīdzēt finansāli.

Daļa sporta metožu nepareizi uzskata, ka viņu darbs ir tikai

dalībnieku vervēšana rajona sacensībām. Tā ir kārtēja padomju dzīves aģārnība. Vispirms ir jābūt gribētājiem sportot, tad arī jāriko sacensības. Tāds ir mans viedoklis par sportistu finansālu atbalstīšanu.

Kas attiecas uz sporta darba koordinācijas trūkumu, es neesmu bijis konsekvents. Jāpiebilst, ka pamatnesaskaņu rada lauku sporta biedrības «Vārpa» rajona padomes nostāja, kura aizstāvēja savu Centrālo padomi ar Ramuta kungu priekšgalā. Daina Sveica — republikas Ministru Padomes Fiziskās kultūras un sporta komitejas priekšsēdētāja (kur mū vīl mazāki gari) neko rajona padomei neizsaka. Tikai skan prasības pēc palīdzības, un rajona organizācijām tiek izteiktas pretenzijas, bet nekādā gadījumā ne «Vārpa» Centrālajai padomei vai Ramuta kungam.

Par lauku sporta turpmāko likteni raksta autore manas domas sīkāk nebija izklāstījusi. Tās ir sekojošas: vadoties no ekonomiskajiem aplūkājumiem, daļēji arī no organizatoriskajiem apsvērumiem, iesaku Čakules kundzei pāriet darbā sporta klubā «Cerība» un turpināt lauku sporta dzīves organizēšanu. Kāpēc? Pirmkārt,

klubs ir budžeta organizācija un pēc nolikuma cilvēks, kurš nodarbojas ar pieaugušajiem, saņem nodrošinātu algu. Otrkārt, nevajadzētu uzturēt rajona padomes štatus. Treškārt, klubam ir sava tarme, stadions, inventārs, transportis. Atkritīs lieki izdevumi, piemēram, ires maksa un citi. Samazināsies dalības maksa par sacensībām, jo klubā par piedalīšanos 10—14 spēlēs jāmaksā līdz 100 rubļiem, bet «Vārpa» — par 1—2 spēlēm — 200 rubļi. Ceturtkārt, būtu ērtāk koordinēt sacensības.

Tiem, kas skumst pēc «Vārpa» nosaukuma, varu paziņot, ka republikā šodien vairs pastāv tikai 10 «Vārpa» rajona padomes. Republikas Centrālā padome pagaidām pastāv neatkarīgi no zemākajām organizācijām, jo savus finansu resursus rod citur. Bet lauku sporta spēlēs piedalās un piedalīsies dalībnieki nevis pēc pieredzes sporta biedrībai, bet gan pēc dzīves un darbavietas.

Daudzos rajonos ir atšķirīgas sporta struktūras. Viens no tiem ir arī Preiļu rajons.

Arvids POSEIKA,
rajona fiziskās kultūras un sporta komitejas priekšsēdētājs

Kāpēc nevaram saprasties?

Lasot laikrakstu «Novadnieks» (30. aprīļa numurs), pievērsu uzmanību rakstam «Vai «Vārpa» izklūs no iespējamā bankrotā?»

Sākumā gan nebija skaidrības par šo virsrakstu un plēnuma sasaukšanas mērķi. Vai plēnumam vajadzēja veikt analīzi, lai uzlabotu biedrības darbu, vai tikai iestātos par to, lai iegūtu līdzekļus no rajona budžeta un tad mierīgi varētu turpināt gadu gadiem ieto taksu?

Sporta biedrības «Vārpa» rajona padomes priekšsēdētāja amata izpildītāja V. Čakule izklāsta galveno biedrības uzdevumu —

rūpēties par iespējām lauku iedzīvotāju iesaistīšanā sporta nodarbinātībā. Rodas jautājums: «Kas to nelauj darīt?» Tālāk seko aizvadītā gada startu (16. lauku sporta spēles) analīze. Tiek atzīmēti «Vārpa» rezultāti — 25. vieta. Bet nav skaidri šīs «tragēdijas» cēloņi, jo arī agrāk nav gūti labāki rezultāti. Šodien nekavējoties jāmeklē iespēja darba uzlabošanai, nevis jauzveļ visa vaina sporta klubiem «Cerība» un «Līvāni».

Par galveno plēnumā tika izvirzīts jautājums, kā sadalīt rajona izpildkomitejas budžetu,

iegūt līdzekļus no darba kolektīviem, nevis — kā uzlabot biedrību darbu. Ja izpildkomiteja un pārējie darba kolektīvi pārskaitītu naudu, kā tas bija agrāk, kad no «augšas» deva paveses, viss būtu jauki. Taču šie laiki vairs neatgriezies, tāpēc jādomā par darba reorganizēšanu, jo darba kolektīvu vadītāji ieguldīs līdzekļus tikai tur, kur redzēs jēgu to izmantošanai. Tātad — jāizbeidz stridi, kā sadalīt naudu, kuras pagaidām nav.

Sporta veterānus gribu aicināt izbeigt strīdus un savu enerģiju izmantot lietderīgāk. Mūsu

darbošanās nevajag parādīt tik melnās krāsās, kā to plēnumā darīja Antons Viļčāns. Vai tiešām sacensības, kas pusgadu notika pilsētā (to mērķis bija sagatavot komandas rajona sacensībām) nav rosinājušas pilsētas sporta dzīvi? Vai pilsētas sporta klubs vainīgs, ka uzņēmumiem ir grūtības ar naudas līdzekļiem? Kritizētājiem vajadzētu labāk pārzināt sporta dzīvi pilsētā, jo šāda dezinformācija ir ļoti sāpīga. Turklāt vadītāji var pārtraukt finansēt pilsētas sportu vispār, īpaši šobrīd, kad nav skaidrības ar rajona sporta struktūru.

Sis «ienaid» starp klubiem un «Vārpa» jāizskauz un jāor-

ganizē darbs tā, lai viens otram nevis traucētu, bet gan palīdzētu. Jāizbeidz veidot grupējumi, lai tādējādi mēģinātu pierādīt savu vienīgo patiesību.

Mums ir viss nepieciešamais darba uzlabošanai. Rajona izpildkomitejai ir saprotošs vadītājs — Vaira Vucāne. Beidzot arī sporta komiteju vada cilvēks, kurš saprot problēmas. — Arvids Poseika. Mīl darbu un prot strādāt arī «Vārpa» rajona padomes priekšsēdētāja amata izpildītāja Valentīna Čakule. Kāpēc tad nevaram saprasties?

Eduards KOVALOVŠ,

sporta kluba «Līvāni» priekšsēdētājs

Vai tas nav grēks?

Vai neskan solidi un tautiski, patriotiski: Likums «Par Latvijas Republikas tiesu tiesnešu un tautas piesēdētāju zverestu» Tātad, nodosim zverestu, tiesas strādās pēc Latvijas Republikas likumiem (kuru darbība nav atjaunota).

Kas tas ir? Vai kārtēja manipulācija ar cilvēku apziņu un sabiedrisko domu par labu 4. republikas vadībai? Varbūt ganstis LPSR 1961. gada kriminālkodeksa pārveidošanai par Latvijas Republikas kriminālkodeksu

(4. maijā republikā darbojas TIKAI CETRI 1922. gada Satversmes pantī). Vai mums nu jādomā, ka tagadējā PĀREJAS PERIODA AP grib kļūt par vienīgo un likumīgo Latvijas Republikas valdību un mums ar zverestu jāpalielina cieņa svešiem likumiem?

Tādi jautājumi radās, laikraksta «Diena» 14. pielikumā izlasot zveresta tekstu. Apskatīsim situāciju detalizētāk un padomāsim, vai tagad tas ir nepieciešams un ētiski pamatots.

Latvijas Republikas 1936. gada

tiesu iekārtas likums neparedz tiesnešu zverestu, bet 1925. gada likumā par zverināto tiesu bija paredzēts piesēdētāju zverests, taču brīvvalsts laikā netika ieviests.

Zveresta teksta pēdējā rindkopā: «...spreti tiesu stingrā saskaņā ar Latvijas Republikas likumiem» teiktā nav pārprotams, bet vai tas nozīmē, ka atjaunots 1933. gada Sodulikums un 1937. gada Civillikums? Tak ne jau. Tiesa Latvijā vadās no LPSR Krimināllikuma, kas veidots, balstoties uz attiecīga PSRS likuma. Kam šī politiskā spēle vajadzīga un kas no tās

iegūs? Tie pašī darboni, kuri tiesāja J. Ziemeļi un G. Astru, daudzus citus. Tie ir, batarīgi un krūmiņi, kuri palikuši augstos amatos. Vai nebūs par daudz cieņas?

Jau otro gadu izpildu tautas piesēdētāja pienākumu Preiļu rajona tautas tiesā. Protesta gars pirmo reizi pamodās, kad tika pieņemts 1990. gada 1. marta Likums «Par Latvijas PSR tiesu tiesnešu un tautas piesēdētāju zverestu». Zverēt bankrotētūsajai komunistu un kangaru iekārta? To nu gan ne! LPSR valdībai pietika tik daudz apziņas, lai šo zverestu mums nepiespiestu

dot zem vecās izkārtnes, bet pārejas perioda valdība grib mums iesmērēt tās pašas «sapulcūšas olas», lai izperinām tai cāļus, kuri slimi un nav dzīvotspējīgi.

PĀREJAS PERIODA valsts neespēj dzīvot bez likumiem, tie vajadzīgi kārtības uzturēšanai, bet zverēt uzticību PSRS un LPSR likumiem ir pārāk liels grēks. Ir amorāli zverēt personības nonivelēšanai un apspiesšanai, bet divtīt amorāli pleprasiit to darīt.

Ingus VIBĀNS,

tautas piesēdētājs

Latgales gaismēnu meistars

Izlasījis laikraksta «Novadnieks» 2. aprīļa numurā par rajona kultūras namā atklāto Antona Voguļa personālo fotoizstādi «Fotoģrafijas», speciāli braucu uz Preiļiem, lai aplūkotu kolēģa fotomākslas darbus un lai pats bagātinātos savā amatierismā.

Astondesmito gadu sākumā pie rajona kultūras nama dibinājās fotomākslas pulciņš. Uzņēma dalībniekus ar priekšzināšanām fotogrāfijā — fotomākslas noslēpumu pazinējus, lai bez iepriekšējās fotomākslas pamatu apgušanas, pulciņa dalībnieki jau varētu radoši strādāt. Bija piešķūšies piecпадsmīt — astondesmit dalībnieku. Pulciņa dibinātājs un vadītājs bija Antons Vogulis, kas tajā laikā stažējās Rīgā pie ievērojamākajiem Latvijas fotomāksliniekiem fotoklubā «Rīga». Pirmo reizi uz pulciņa nodarbinātībām sanācām nepilnā skaitā. Izstrādājām darba plānu, paši vērtējām viens otru fotografiskus darbus. Turpmāk sanācām trīs vai četras reizes un ar katru reizi dalībnieku skaits mazinājās. Pēdējā sanākšanā, kad vajadzēja izlemt fotopulciņa nosaukumu, lai to varētu oficiāli apstiprināt kā foto struktūras vienību Rīgā, ieradās ti-

kai daži biedri. No tās reizes fotopulciņš vairs nepastāvēja.

Laiks necieš vakuumu. Tāpat arī cilvēks, kam ir tieksme, interese un daļēji arī talants uz kaut ko, raujas ārā no gariga un radoša tukšuma, lai darbotos, pilnveidotos, justu dzīvīgu gandarījumu. Antons Vogulis blakus saviem pamatdarbām brīvo laiku pratu un prot izmantot lietderīgi un interesanti. Viņam vienmēr darbā līdzī ir fotokamera, lai jebkurā brīdī fiksetu dabas neatkārtojamo mirkli. Krievna laika ritumā Antons pierādīja, ko var sasniegt, mīlot fotogrāfiju un protot sevi izteikt gaismēnu mākslā. Viņš lieliski izmanto pašu galveno fotogrāfijas komponentu — gaismu. Voguļa interpretācijā ikdienišķa, necila, visvienkāršākā realitāte, ar kuru mēs sastopamies ik uz soļa un tai nepievēršam ne mazāko uzmanību, kļūst par mākslas darbu.

Turpinot domu, atcerējos, ka kādreiz septiņdesmitajos gados Preiļu kultūras namā ar mums, vēl topošiem fotoamatieriem, tikās viens no redzamākajiem fotomeistariem jaunatnes fotostudijas «Triss» vadītājs Juris Krieviņš.

Viņš vērtēja mūsu fotografiskus darbus un daudz ko lietderīgu pamācīja brīnīgajai, dziļu gudrību noslēpumainajā gaismēnu mākslā un savā stāstījumā pieminēja: «Dzīmtene jāsāk mīlēt ar pirmo ziedīņu. Visizcilākā un mazvērtīgākā dabas realitāte var pārverst mākslā. Man gribas katram ar fotogrāfijām pateikt to, ko saka daba. Tās vienreizīgumu ir jāprot mīlēt un sargāt... Es pie jums vēl atbraukšu visskaitlākajā gadalaikā — maijā, kad kokiem plauks mazas, sīkas, zaļas lapiņas, ziedes noras un plavas.»

Reti kāds cilvēks paliek vienaldzīgs pret dzimtenes dabu, ainavu. Dzīmtās zemes (novada) seja, cik daudzveidīga un skaista tu esi! To saka dabas draugs, dzejnieks, gleznotājs, fotogrāfs. Bet fotomākslinieks ir īpaša veida lirikis. Viņš rada autora izjustu un radoši sintezētu konkrētu attēlu, tajā pašā laikā atstājot brīvību jūsu iztēlei improvizācijām. Antonu Voguļi pīlntiesīgi varam saukt par savas Latgales novada ainavas žanra meistaru. Visās 39 fotogrāfijās dominē lakonisms un mērtiecība, izjusts fotogrāfijas spēks,

saskaņota kompozīcija, prasmīgi saskatīta atsevišķu detaļu mijiedarbība, izcelts un saasināts galvenais, tā saucamais domu centrs. Viņš impresīvi veidojis realitātes lielāko tiesu savā Aglonas novadā un radijis darbus, kuru telu pasaule tuvojas grafiškai, reizē saglabājot fotogrāfijas specifisko būtību. Antons droši eksperimentē ar fototehnikas līdzekļiem, nepārprotami atklājot darbā galveno — dabas izjūtas, noskaņas. Viņa melnbaltā fotogrāfiju valoda runā tālāni, jūtīgi, aizrautīgi. Visizteiksmīgākais darbs — «Atgriešanās» ar brazmaina veja plūmītiem kokiem, zāli (pareizāk — nezālēm pie mājas), mākoņainajām debesīm un mājas jumta kaifo kāršu vietām zudošām paralelēm un lūmsajās sienās gruздоšo vienlūbiņu, ar daudzu gadu prombūtnē bijušā saimnieka izmisīgo skatieni neviļus liek nodrebēt un padomāt par pelēcību, tukšumu, kas tava paša nigrumā, nevarībā, nespējībā mājā un ko tu dažkārt nemaz nemitēsi sevī apspiest. Visi darbi ir interesanti un vizuāli saistoši ar reālu dabas izjūtu. «Pastorāle» tālāni mūs, visus bijušos lauku bērnus, atsauc gan tālajā bērnībā, kad, iedami savu gailās, agrājos, baltā miglā tītajos vasaras ritos basām kājām brādājām raso-

tās smīgas. «Baltais zirgs» un «Vakars Ardavā» idealizē domas un saista ar dabas mirkļa izjūtu.

Prieks par dabas uzkrātā spēka izstarojumu, par labi apzinātām fotomākslas iespējām. Sajos darbos viņš liek mums saskatīt nevis salonisku mīlīnāšanās objektu bet gan noteiktus filozofiju. Daba ir māte, — tā mūs atkal un atkal no jauna pieslēdz saviem bagātīgiem enerģijas avotiem — ritos, miglā, pusdienas ēnā un vasaras tīveci, kad koku lapas plīnīem malkiem dzer saules gaismu. Darbs «Gaisma asmeni» nenoliedzami asociējas ar siena laiku. Spoži uzplaiskņijusi zibens josta tumšajās vasaras novakares debesīs pār koku gafoņēm, vai tas nav «Mirkliis»? Tas nav tik vienkārši uztvēram ar fotokameru un laboratorijā pozitīvajā procesā iekomponējams dabas kopānā.

Latvijas Fotomākslas savienības biedrs, fotokluba «Rīga» dalībnieks, aglonietis Antons Vogulis ar saviem fotografiskiem jau agrāk fotokonkursos ir pierādījis un daudzus pārliecinājis, ka ir spējīgs konkurēt ar Latvijas un citu valstu fotomeistariem.

Paldies tev kolēģi, Anton, par izjusto, skaisto un radošo!

Ar patiesu cieņu

Kazimīrs GAILUMS

IVANS JERSOVS

Skarbā, skaistā un bagātā zeme...

(Sākums 2. lpp.)

Autoceļi, protams, ir arī tālākas lauksaimnieciskas ražošanas attīstības pamats. Labi ceļi un pietiekošā daudzumā esošas vieglās automašīnas ļauj risināt sociālas infrastruktūras jautājumus. Nav nepieciešams celt lielas skolas, veikalus (kur, kā likums, Zviedrijā atrodas nelielas pilsētīnās). Manuprāt, arī pie mums Latvijā, lai risinātu agrāro reformu, vispirms jāatrisina autoceļu izveidošana lauku apvidū, ņemot vērā zemnieksaimniecību vajadzības.

Divus gadsimtus galvenie un praktiski vienīgie lauksaimniecības produkcijas ražotāji ir fermeru saimniecības. Jā, viņi ir ne tikai ražotāji, bet arī produkcijas pārstrādes uzņēmumu īpašnieki. Pārstrādes uzņēmumi, agroservisa organizācijas arī tika veidotas un rekonstruētas par fermeru līdzekļiem. Pirmā kooperatīva apvienība izveidojas jau 1850. gadā.

Mēs apmeklējam firmu «Farmeks», kas pārstrāda lopkopības produkciju un sniedz pakalpojumu visos lopu audzēšanas un produkcijas realizācijas jautājumos. Bez lopkopības produkcijas pārstrādes iepērk un pārdod lopus fermeriem un citām valstīm, sniedz konsultācijas zootehnikas, ekonomiskajos jautājumos, vīdē un pārdod šķirnes lopus. Lohis pārdod galvenokārt izsolē un iznīmāto cenu nosaka tīk lielu. Šādas izsoles notiek reizi nedēļā.

Iestājoties firmā «Farmeks», fermeris iemaksā iestāšanās naudu 3 tūkstoši kronu un 12 gadus maksā noteiktu procentu no realizētās lopkopības produkcijas daudzuma. Viena fermiera iemaksa nedrīkst pārsniegt 75 tūkstošus kronu. Izstājoties no kooperatīva, fermeris saņem savus ieguldītus līdzekļus.

Kooperatīva ienākumus sadala starp fermeriem un pašu iemaksu lielumam šoreiz nav nozīmes. Lai rastos skaidrība par lauksaimniecības produkciju cenu ekvivalentu, minēšu piemēru: 1000 kronas — 2 sivēni, kuri sver 22—25 kilogramus katrs, 340—360 kilogrami piena, 37 kilogrami liellopa gaļas, ko izaudzē fermeris. Veikala liellopa gaļas cena ir atkarīga no tās kvalitātes — no 80 līdz 160 kronām.

Traktora vidējā cena ir aptuveni 200 tūkstoši kronu. Tātad, lai pirktu traktoru, ir jāpārdod aptuveni 70 tonnas piena vai 7—7,2 tonnas liellopa gaļas vai 14 tonnas gaļas (dzīvsvaŗā).

Mani, protams, interesēja nodokļu sistēma un zemnieksaimniecību apdrošināšanas sistēma. Nodokļus fermeris maksā no zemes vērtības, pamatfondiem, no ienākuma un īrajiem ienākumiem un nodokli. Zviedrijā, tāpat kā Polijā, graudaugu kultūras apdrošina par vaļsts līdzekļiem un fermeris ne maksā apdrošināšanas naudu. Gadījumā, ja sejumi iznikst, viņš no vaļsts saņem kompensāciju. Ekas, tehniku, lopus viņš apdrošina pats. Pie tam viņam obligāti jāapdrošina viss produktīvais ganāmpulks.

Dažādas ir apdrošināšanas maksājumu līkmes. Šķirnes bulļa (16 tūkstoši kronu) apdrošināšana gadā iemaksā fermerim 1900 kronas.

Bankas kredīti — finansu mehānisms, bez kura praktiski neiztiek neviens fermeris. Mūsu izpratnē tās ir ļoti augstas — no 10 līdz 14 procentiem gadā. Fermeri, kurus apmeklējam, gadā par kre-

ditiem maksā līdz 200 tūkstošiem kronu (vienu traktora vērtība). Bet ar kredīta palīdzību fermeris spēj izverst savu saimniecisko darbību.

Kas tad ir šodienas zviedru fermeris? Kā likums, cilvēks, kam ir visas nepieciešamās zināšanas, fermeris — tas ir uzņēmējs. Zināšanas viņš iegūst lauksaimniecības skolās, pie tam visas zemkopības nozares, lopkopība un īnanšu jautājumos. Kā likums, fermeris pārvalda angļu un daļēji arī vacu valodu. Te gan jāpiebilst, ka mēs uz viņu fona izskatījamies gluži neapskaujami.

Isuma raksturošu vienu fermeru saimniecību, kur mēs pabijam. Ģimene sastāv no sešiem cilvēkiem: saimnieks, saimniece un četri bērni, bet saimnieka mate dzīvo atsevišķi. Viņi apsaimnieko 75 hektārus aramzemes un 25 hektārus meža. Ferma ir trīs dzīvojamās mājas. Viena dzīvo saimnieka ģimene, otraja — mate, bet trešā viņi izīre. Jautājums, kā dzīvojamās mājas vērtība ir ļoti augsta, minimālā maksa par dzīvojamajām platībām — 2500 kronas mēnesī. Saimniecības ekas ir izvietotas 200—300 metru attālumā no mājām. Galvenā tehnika — 6 dažādu veidu traktori, 3 vieglās automašīnas, graudu kombains, sējmašīna un viss lauksaimniecībā nepieciešamais. Fermeris realizē sivēnus. Saimniecībā ir 90 sivēnmatēs, 4 kuļļi, 13 gaļas govīs un 23 jaunlopi. Ik gadus pārdod 1300—1500 sivēnus, kuri sver 22—25 kilogramus, katru par 500 kronām un 13 liellopus, katru par 8 tūkstošiem kronu. Kopējie ienākumi, ieskaitot graudu, rapša un mežu realizāciju ir no 1 līdz 14 miljoniem kronu. Interesanta ir ienākumu sadale: 60 procenti pienākas saimniekam — fermas īpašniekam, bet 40 — saimniecei, kura vada tikai mājas saimniecību. Fermā praktiski strādā viens cilvēks. Pēc mācībām skolā piepalīdz dēls, bet sējas un ražas novākšanas laikā fermā gēn strādnieku. Saimniekam ir nedēļā viena brīvdiena, kad strādā algots cilvēks.

Fermu celtniecībā izmanto daudz kokmateriālu, saimniecības eku parsegumi (visi) ir no koka. Ekām ir it kā otrais stāvs, kuru izmanto graudu glabāšanai. Tāpat tur tiek ierīkoti lopbarību. Protams, ka vienā nelielā rakstīnā nevaru pateikt visu, kas palicis atmiņā no nedēļas vizītes Zviedrijā. Es mēģināšu sīkāk visu to stāstīt zemnieku sanāksmē.

Val zviedru fermeriem nav problēmu? Ir, un viņi tās cenšas atrisināt. Taču viņu problēmas pie mums ir jau atrisinātas. Viņi veido bērnodrāziskus laukos un tajos uzturas ap 40—60 procentiem bērnu, protams, par vecāku līdzekļiem. Bet pie mums tie uzcelti par valsts līdzekļiem un laukos pamatā ir tukši. Viņi pērk un cel tautas namus, kur varētu satikties, parunāt un atrisināt savas problēmas. Bet pie mums uzcelti milzīgi (pēc viņu ieskata) Kultūras nami, kuri zviedriem neesot pakabātā... Šodienas galvenā problēma — panākt, lai valdība saglabātu vai mazliet samazinātu ražošanu.

Kādus secinājumus esmu izdarījis pēc šī brauciena? Agrārā reforma ir vienīgais ceļš, kura spēš izraut laukus no izputēšanas. Reālā perspektīvā varēs attīstīties tikai zemnieksaimniecības, kur lauksaimniecībā izmantojamā zeme būs vismaz 20—30 hektāri.

OTRDIENA, 21. MAIJS

TV RĪGA

17.00 — «Diena pasaulē». CNN ziņu apskats. 18.00 — «Sodien». 18.05 — Mācāmies angļu valodu. 18.25 — Starptautisko folkloras festivālu «Baltica-91» gaidot. 18.50 — «TV monopols». 19.35 — «Arena». 19.50 «Ludzu vārdul». 20.00 — «Sodien». 20.10 — «TV sports». 20.15 — Sludinājumi. 20.20 — «Ekranu bērniem». 20.40 — LR Augstākājam Padomei (krievu val.). 21.00 — «Zaļais ceļš». 21.35 — J.Vitols. Fantāzija par latviešu tautasdziesmu temām. 21.55 — Reklāma. 22.00 — «Panorāma». 22.20 — Mākslas filma «Ziemas ķirši». 23.45 — «Postludija». J. Lūsens. «Veltījums».

MASKAVAS I PROGRAMMA

17.45 — «Politiskie dialogi». 18.30 — «Meridiāns». 18.45 — Multiplikācijas filma. 18.55 — «Nediplomatiskas sarunas». 19.20 — Mākslas filma «Ardievu. Zamoskvorecjas pasaukās». 21.00 — «Laiks». 21.45 — «Brīnumu lauks». 22.40 — Kinopanorāma. 0.20 — TZD.

MASKAVAS II PROGRAMMA

18.00 — KPFSR Tautas deputātu kongresa dienasgrāmata. 18.15 — «Iepazīt vienam otru». 19.00 — TV muzikālais abonents. 20.00 — «Vestis». 20.15 — «Labu nakti, mazuļi!». 20.30 — Ritmiskā vingrošana. 21.00 — «Laiks». 21.45 — KPFSR Tautas deputātu kongresā. 23.45 — PSRS Augstākās Padomes sesijā.

TRESDIENA, 22. MAIJS

TV RĪGA

9.05 — «Savaī zemīte». 9.50 — «Dievs un pasaule». 10.20 — «TV monopols». 17.00 — «Diena pasaulē». CNN ziņu apskats. 18.00 — «Sodien». 18.05 — Mācāmies angļu valodu. 18.30 — «TV preses konference». 20.00 — «Sodien». 20.10 — «TV sports». 20.15 — Sludinājumi. 20.20 — «Ekranu bērniem». 20.40 — LR Augstākājam Padomei (krievu val.). 20.50 — Ziņas (krievu val.). 21.00 — «Vizīte». 21.40 — M. Zariņš. «Sudrabota gaisma». Dzied L. Daine. 21.55 — Reklāma. 22.00 — «Panorāma». 22.20 — «Formula-1». 22.50 — Grupas «Marana» portrets.

MASKAVAS I PROGRAMMA

6.30 — «Rīts». 9.00 — «Lietiskais kurjers». 9.30 — Mākslas filma «Ardievu. Zamoskvorecjas pasaukās». 11.00 — Multiplikācijas filma. 11.15 — «Bērnu muzikālais klubs». 12.00 — TZD. 12.15 — Koncerts. 13.10 — Dok. filma. 15.00 — TZD. 15.15 — Mākslas filma «Fotogrāfija piemiņai». 16.25 — «Aizrautīgo pasaule». 16.40 — Ismetrāžas filma bērniem. 17.20 — «Bērnu stunda». 18.20 — Poēzijas minūtes. 18.30 — «Cilvēks un likums». 19.45 — Mākslas filma «Demidovi». 1. sērija. 21.00 — «Laiks». 21.45 — Mākslas filma «Demidovi». 2. sērija. 23.00 — «Dziesma-91». 23.55 — TZD.

MASKAVAS II PROGRAMMA

8.00 — Rīta vingrošana. 8.15 — Mācību programma. 11.35 — «Ludzu vārdul». 13.15 — «Vestis». 13.35 — «Dreždene». 14.15 — TV muzikālais abonents. 17.00 — KPFSR Tautas deputātu kongresa dienasgrāmata. 17.15 — «Vizītkarte». 18.25 — «Bagātais... Nabagais...». 19.00 — Koncerts. 19.55 — «Kolāža». 20.00 — «Vestis». 20.15 — «Labu nakti, mazuļi!». 20.30 — «Eskadrons». 21.00 — «Laiks». 21.45 — KPFSR Tautas deputātu kongresā. 23.45 — PSRS Augstākās Padomes sesijā.

CETURTDIENA, 23. MAIJS

TV RĪGA

9.05 — «Zaļais ceļš». 9.40 — Dok. filma. 10.05 — Matemātika 1. klasē. 10.35 — «Angļu valoda». 10.55 — Multiplikācijas filma. 11.05 — Matemātika 2. klasē. 17.00 — «Diena pasaule». CNN ziņu apskats. 18.00 — «Sodien». 18.05 — Multiplikācijas filma. 18.20 — Mācāmies angļu valodu. 18.40 — «1941. gada 14. jūnijs». 19.20 — «Sēta». 19.50 — «Deputāta komentārs». 20.00 — «Sodien». 20.10

LETA

Zemnieks palīdz zemniekam

Ventspils rajonā sadarībā ar «Lauktechnikas» vīejejo nodaļu izveidots Latvijā pirmais zemnieku tehniskā servisa centrs.

Sobrīd mūsu republikā ir ap 7600 zemnieku sētu. Lauksaimniecības tehnikas, kā zināms, visiem nepietiek. Trūkst kartupeļu novākšanas mašīnas. Ne katrs var atļauties iegādāties sienu presi. Un kur tad vēl augstās agroservisa cenas? Jameklās operācijas iespējas. Tā 1990 Ventspils rajona jaunsaimnieki izveidojuši savdabīgu MTS. To vada un arī pakalpojumu sniedz Visvaldis Kolāts no Usmas pagasta. Vi-

ņa ricībā ir tehniskās apkopes mašīna, metināmais aparāts, virpa un citas mašīnas. Centra vadītājs ir arī starpnieks. «Lauktechnikas» pakalpojumu izpildē un par valsts cenu piegādā jaunsaimniekiem nepieciešamās agregātu rezerves daļas. Ar «Lauktechnikas» starpniecību šogad laukkopjiem sarūpēti desmit traktori.

V. Kolāts ir teicams amata virs, vienmēr precīzs un korekts. Bet servisa centrs ir iedīglis privātmai, kuras attīstība nāks par labu visiem šīs puses zemniekiem.

— «TV sports». 20.15 — Sludinājumi. 20.20 — «Bībeles stāsti bērniem». 20.45 — Ziņas (krievu val.). 21.00 — Programma «X». 21.55 — Reklāma. 22.00 — «Panorāma». 20.20 — Programma «X».

MASKAVAS I PROGRAMMA

6.30 — «Rīts». 9.00 — Ziņa IeM. 9.20 — Dok. filma. 9.45 — «Bērnu stunda». 10.45 — Mākslas filma «Demidovi». 1. sērija. 12.00 — TZD. 12.15 — «Demidovi». 2. sērija. 13.30 — Dok. filma. 15.00 — TZD. 15.15 — Mākslas filma «Pavele». 1. sērija. 16.20 — «Aizrautīgo pasaule». 16.35 — P. Caikovska skandārbi. 17.20 — Multiplikācijas filma. 17.45 — «Kas ir Zaira». 18.30 — «Meridiāns». 18.45 — «Līdz 16 gadiem un vecākiem». 19.25 — Mākslas filma «Pārbaude uz ceļiem». 21.00 — «Laiks». 21.45 — Ziņa IeM. 22.00 — Mākslas filma «Tiras debesis». 23.45 — I. Haidna skandārbi. 0.30 — TZD.

MASKAVAS II PROGRAMMA

8.00 — Rīta vingrošana. 8.15 — Mācību programma. 11.35 — Dok. filma. 12.10 — Par A. Saharova dzīvi slēgtajā pilsētīnā «Arzamas-16». 13.15 — «Vestis». 13.35 — Koncerts. 14.15 — Ritmiskā vingrošana. 14.45 — Koncertfilma. 17.00 — KPFSR Tautas deputātu kongresa dienasgrāmata. 17.15 — «AES: bez emocijām». 18.00 — Programma «Skautnes». 19.00 — Neitils koncerts. 19.10 — «Kolāža». 19.15 — «Cilvēks. Zeme. Visums». 20.00 — «Vestis». 20.15 — «Labu nakti, mazuļi!». 20.30 — Koncerts. 21.00 — «Laiks». 21.45 — KPFSR Tautas deputātu kongresā. 23.45 — Koncerts.

PIEKTDIENA, 24. MAIJS

TV RĪGA

9.05 — «Vizīte». 9.45 — Pūteju orķestra koncerts. 10.25 — «1941. gada 14. jūnijs». 17.00 — «Diena pasaulē». CNN ziņu apskats. 18.00 — «Sodien». 18.05 — Multiplikācijas filma. 18.15 — Skoleniem. «Sports un vētreiz sports». 19.00 — «Globuss». 19.25 — «Valdības viedoklis». 19.50 — Koncerts. 20.00 — «Sodien». 20.10 — «TV sports». 20.15 — Sludinājumi. 20.20 — «Koks mākslā». 20.35 — «Miedzīņš nākt!». 20.50 — Ziņas (krievu val.). 21.00 — Kultūras programma «Alise». 21.55 — Reklāma. 22.00 — «Panorāma». 22.20 — D. Fabri. «Cilveka liktenis». TV uzvedums. 23.40 — Izklaidējošā programma.

MASKAVAS I PROGRAMMA

6.30 — «Rīts». 9.00 — Ekonomiskais raidījums. 9.15 — Mākslas filma «Pārbaude uz ceļiem». 10.50 — «Līdz 16 gadiem un vecākiem». 11.30 — Dok. filma «Izlūka bloks». 12.00 — TZD. 12.15 — «Cilvēks un likums». 13.30 — Kinoprogramma. 15.00 — TZD. 15.15 — Mākslas filma «Pavele». 2. sērija. 16.20 — «Jums, veterāni!». 17.45 — «Mūsu dārzs». 18.30 — Slāvu rakstības un kultūras svētku atklāšana. 21.00 — «Laiks». 21.45 — Mākslas filma «Atskatīes». 23.10 — Programma «VID».

MASKAVAS II PROGRAMMA

7.00 — «Lietiskā cilvēka rīts». 8.00 — Rīta vingrošana. 8.15 — Mācību programma. 11.05 — «Atslēga uz pasaules tirgu». 11.35 — «Iepazīt vienam otru». 12.35 — «Simfoniskas miniatūras». 13.15 — «Vestis». 13.35 — «Ca-ča-ča ritma». 14.10 — Dok. filma «Fantāzija». 14.30 — Koncerts. 17.00 — KPFSR Tautas deputātu kongresa dienasgrāmata. 17.15 — «Kā būt bezdarbniekam». 18.00 — Izrāde «Kristus un Antikrists». 19.00 — TV tīlts «Piemaskava — Penseļvānija». 20.00 — «Vestis». 20.15 — «Labu nakti, mazuļi!». 20.30 — Sports visiem. 21.00 — «Laiks». 21.45 — KPFSR Tautas deputātu kongresā. 23.45 — Dok. filma.

SESTDIENA, 25. MAIJS

TV RĪGA

9.00 — Latviešu komponistu dziesmas un tautas dziesmas dzied A. Pumpure. 9.50 — Veselības programma. 10.00 — «Neatkarība». 10.30 — Biržas jaunumi. 10.35 — «Globuss». 11.00 — «Runcis zābaks». Rīgas operetes teātra izrāde. 12.50 — «Skabargas». 13.45 — «Apsīdīeties!». 14.45 — Mākslas filma «Elpojiet dziļāk». 16.00 — Videokanāls «02». 16.25 — Rīgas

skolēnu namam — 50. 18.25 — «Eiropas kaleidoskops». 18.55 — Imantam Kalniņam — 50. 19.40 — «Ekrāna jaunumi». 20.00 — «Sodien». 20.10 — «TV sports». 20.15 — Sludinājumi. 20.20 — «Hallo, Holivudā!». 20.35 — «Miedzīņš nākt!». 20.50 — Ziņas (krievu val.). 21.00 — «Aicinājums». 21.45 — «Katra sestdien — Tonis». 22.00 — «Panorāma». 22.20 — «Lābvakar».

MASKAVAS I PROGRAMMA

6.30 — Dok. filma. 7.00 — Multiplikācijas filma. 7.30 — Ritmiskā vingrošana. 8.00 — TZD. 8.15 — Dok. filma. 8.50 — Rīta izklaidējošā programma. 9.20 — «Mūsu dārzs». 9.50 — «Rīta zvaigzne». 10.50 — Izrāde «Belugina precības». 13.30 — «Burda moden piedāvā». 14.00 — Literāra programma «Tēls». 15.00 — TZD. 15.15 — «Politiskie dialogi». 16.30 — Filma bērniem «Greizo spoģu kara valsts». 18.00 — «Starptautiskā mantiniece». 18.45 — Mākslas filma «Vilkaču mantiniece» 1. un 2. sērija. 21.00 — «Laiks». 21.45 — «Laimīgs gadījums». 22.45 — Humora raidījums. 23.45 — A. Serova jaunās plates reprezentācija. 0.45 — TZD.

MASKAVAS II PROGRAMMA

8.00 — Rīta vingrošana. 8.20 — Multiplikācijas filma. 8.45 — Krievu valoda. 9.15 — M. Serkova filma. 10.30 — «Sadraudzība». 11.30 — «Plus vienpadsmit». 13.15 — «Vestis». 13.30 — «Sadraudzība». 15.00 — «Palīdzi paš sev». 15.45 — Multiplikācijas filma. 16.00 — TV par TV. 17.00 — KPFSR Tautas deputātu kongresa dienasgrāmata. 17.15 — Konkurss «Missis PSRS — missis Amerika». 18.45 — «Bērnu dārzs». 19.00 — Pasaules līgas meistarsacīkstes voleibola. PSRS — Itālija. 20.00 — «Vestis». 20.15 — «Labu nakti, mazuļi!». 20.30 — P. Caikovska romances. 21.00 — «Laiks». 21.45 — KPFSR Tautas deputātu kongresā. 23.45 — Mākslas filma «Gadījums no avīzes prakses».

SVETDIENA, 26. MAIJS

TV RĪGA

9.05 — «Sēta». 9.35 — Programma nedzirdīgajiem. 9.55 — «Atvasara». 10.25 — «Skabargas» intervija. 10.40 — «Zīmes». 11.20 — «Mocarta mūzikas gadā». Opera «Figaro kāzas». 14.30 — Kristīgā programma. 15.05 — «Visiem Latvijas bērniem». 15.50 — «Pirma prognoze». 17.00 — Koncertfilma. 17.20 — Gruzijas TV programma «No brīvības līdz brīvībai». 17.50 — «Rīga — Jūrmala». 18.30 — «20 min. ASV TV». 19.00 — «Skabarga». 20.00 — «Panorāma». 20.20 — Sludinājumi. 20.25 — Kinožurnāls «Latvijas hronika». 20.35 — «Miedzīņš nākt!». 20.50 — Ziņas (krievu val.). 21.00 — Programma «Latgola». 22.00 — «Kino un mēs». 23.10 — I. Haidns. Simfonijs. 23.45 — Eiropas kausa izcīņa autokrosā.

MASKAVAS I PROGRAMMA

6.30 — Dok. filma. 7.00 — «Rīta zvaigzne». 8.00 — TZD. 8.15 — «Veselība». 8.45 — Sportloto izloze. 9.00 — «Rīta agrumā». 10.00 — «Tēvzemes sardze». 11.00 — Rīta izklaidējošā programma. 11.30 — Celoģiju klubs. 13.00 — «Lauku dzīve». 14.00 — Dok. filma. 14.10 — «Daudz balsu, pasaule — viena». 15.15 — Mākslas filma «Vecākā māsa». 16.55 — «Maratons-15». 18.10 — «Volts Disnejs piedāvā». 19.00 — «Svētdienas kinožāle». 21.00 — «Laiks». 21.45 — Slāvu rakstības un kultūras dienām veltīts koncerts. 0.45 — Futbola apskats. 1.15 — TZD.

MASKAVAS II PROGRAMMA

8.00 — Rīta vingrošana bērniem. 8.15 — Multiplikācijas filma. 8.45 — Dok. filma. 9.50 — «Eiropas kultūras galvaspilsētas». 11.00 — Indīņu divciņa. 11.30 — Filma — dievkalpojums. 12.25 — «Nezināmā Krievija». 12.55 — «Atceroties Vertuiski». 13.15 — «Vestis». 13.30 — «Rekvīzms». 14.45 — «Pedagogija visiem». 15.15 — Cīģāņu tautas dziesmas. 16.00 — «Planēta». 17.00 — Krievijas TV kriminālais kanāls «Pīlīnīģi slepeni». 18.00 — Muzikāla programma. 18.30 — Politiska programma. 19.00 — Autortelevīzija. 20.15 — «Labu nakti, mazuļi!». 20.30 — Autortelevīzija. 21.00 — «Laiks». 21.45 — Multiplikācijas filma pieaugušajiem. 22.00 — «Kinopasaule». 23.00 — «Vestis». 23.15 — Voleibols. PSRS — Itālija.

Latgale atgūst seju

Latgale... Moras zeme... Val pirms otrā pasaules kara tā bija ledomājama bez krustiem sādās, krustcelēs? Katru vakaru maija pēc darba pie krustiem sapulcējās veci un jauni zemnieki, bērni, ar dziesmām un lūgšņām slavēja savu Pestītāju, kura tēls uz viņiem norādījās krustā piekalts, slavēja viņa māti Jaunavu Mariju. Tā bija pateicība par padarīto darbu, kopīga vakarēšana pēc grūtas dienas. Tālu skanēja balsis, viena dziedātāju kopa sacentās ar otru.

Tā bija Latgales seja, Latgales ipatnība. Dziedāšana un Dieva

lūgšana pie krustiem, jo sevišķi maija dienās, pie mums atnākusi no Lietuvas, Polijas un tālāk no Viduseiropas. Dažāds bija šo krustu liktenis, bija laiks, kad tos lika nojaukt, kad tiem, kuri sīkstī turējās preti, lika pārnest savu māju pagalmos, kad aplūsa maija dziedājumi.

Un atkal Latgalē vecajās vietās paceļas jauni krusti, tiek sakopti vecie, kas tā vai citādi saglabājušies. Nesen Vladislavs Litaunieks atjaunoja krustu tajā vietā, kur to pirms daudziem gadiem bija uzcēlis cits šīs sādās iedzīvotājs Juris Kokorietis. Apmācības zem-

nieki stāsta, ka šo veco Litaunieku sādās relikviju sašāvis kāds no virsniekiem ar pistoli... Bet cits krusts šajā sādā — pie garīdznieka Antona Uperieka, kura mirstīgās atlekas atdusas Preiļu kapsētā, saglabājies un uzskatāms par vienu no vecākajiem Preiļu rajonā.

Arī daudzās citās vietās saglabājušies vecie krusti, ko tagad atjauno un sapos (krušcelēs Vecvārāvā), šur tur bijuši lūgšanu namiņi (Rumpi). Glīts krusts ar dakstiņu jumtu tagad ir Muktupāvelos, atjaunots un labiekārtots Ančkins, tāpat Mūrniekos un citur. Siltajos un klusajos vakaros pie tiem pulcējas apkaimes viensētu ļaudis un atkal kā agrāk, lai arī mazbalsīgāk, te skan dziesmas

un lūgšanas. Krustu atjaunošanā ar īpašu sparū piedalās zemnieki, kuri tos uzstāda uz savas zemes. Katram tā ir brīva lieta, vienīgi, lai krusts atastos cienīgā vietā un būtu pienācīgi apkopts. Tur, kur tuvumā ir kapsētas (Pupāji, Sprindži un citur), ļaudis pulcējas pie to krustiņiem.

Krusti savā laikā Latgalē bija īsti mākslas darbi, diemžēl tagad reti var redzēt kokā grieztus Pestītāja tēlus. Par tādiem norūpējies mākslinieks kokgriezējs Antons Rancāns, kurš Rēzeknes lītišķās mākslas vidusskolā vada koktēlnieku grupu, tās dalībniekus rosinot apgūt šo skaisto amatprasmī. Bet vēl tālu līdz laikam, kad ceļu malās uz mums norādīsies skumjais mākslinieciski veidotais Pes-

titāja tēls pie krusta, ka šī vieta būs ļoti individuāla, kā kādreiz.

— Daudzās vietās pēc maija lūgšanām un dziedājumiem sanākušie vilka lozes, kurās bija 31 laba apņemšanās — katrai maija dienai sava, — stāsta Preiļu deķāns Alberts Budže, — teiksim, nodzīvot bez sliktu vārdu lietošanas, bez citu cilvēku ieļaušanas un tamlīdzīgi. So paradumu savās grāmatās apraksta domīnkāņu tēvi.

... Darba dienas noslēgumā kā agrāk Latgalē laukos atkal pie krustiņiem pulcējas cilvēki, atnes ziedus, dzied garīgās dziesmas un skaita lūgšanas.

A. RANCĀNS

„Skatiens” — Baltijā

Programma «Skatiens», kas Centrālās televīzijas ekrānos pirmo reizi parādījās 1987. gadā, iekaroja miljoniem skatītāju sirdis un ilgu laiku bija vispopulārākā televīzijas programma. Bet tad pēkšņi pagājušā gada 28. decembrī «Skatiens» ēterā neiznāca. Pēc programmas vadītāju un autoru domām, šim aizliegumam bija tīri politisks raksturs. Dialogs ar Vissavienības valsts te-

levīzijas un radoraidījumu sabiedrības vadību par programmas turpmāko iziešanu ēterā nedeva vēlamās rezultātus. Šā gada aprīlī račošais kolektīvs izveidoja akciju sabiedrību ar mazliet mainītu nosaukumu — «Skatiens no pagrīdes». Ar «pagrīdi» nav domāti konspiratīvi dzīvokļi un slepenas tikšanās, bet gan tikai konstatēts fakts — pašlaik 150 miljoniem šīs programmas

cienītāju nav iespējams ik nedēļas redzēt «dzīvo skatienu».

Pašlaik programmu ieraksta videokasetēs, kas par attiecīgu maksu tiek izplatītas dažādām organizācijām. Šis process neapšaubāmi saistīts ar finansiālu un publicistisku rakstura grūtībām, tāpēc mēs ļoti ceram uz sponsoru palīdzību.

Vissavienības valsts televīzijas un radoraidījumu sabiedrības vadība var neuztraukties — «Skatiens» neizmanto valsts īpašumu savu

programmu veidošanai. Visu šo laiku tas strādājis ar Japāņu aparāturu, ko piegādājuši ārzemju kolēģi. Jau izgājuši ēterā divi «Skatiens» no pagrīdes». Tagad «Skatiens» ir Baltijā. Latvijas televīzija laipni devusi iespēju raidīt mūsu programmu, visām trim Baltijas republikām. Interesenti atkal tiksies ar populārajiem programmas vadītājiem Aleksandru Ļubimovu un Aleksandru Polītkovski, kas nav zaudējuši cerības atgriezties pie savas 150 mil-

jonu klausītāju lielās auditorijas.

Tiem, kas vēlētos iegādāties mūsu kaseti, paziņojam «Pagrīdes skatiens» norēķinu kontu: numer 467224 v Mosinkombanke 161502 v MGU Gosbanka RSFSR. MFO 201791 Učastok 83.

Telefoni Rīgā: 200540 un Maskavā — 2834086.

«Skatiens» korespondenti
Andrejs KALITINS,
Mihails MARKELOVS
(LETA)

ERĢĻU LAUKSAIMNIECĪBAS SKOLA

(229240, Madonas raj., Ergļi, Oškalna ielā 10, tālrunis 71235) sāk audzēkņu uzņemšanu 1991./92. mācību gadam sekojošās specialitātēs:

plaša profila traktoristu mašīnistis.

Audzēkņi tiek apmācīti A, B, V, G, E kategorijas traktorista, B, C kategorijas šofera un A kategorijas motocikla vadītāja tiesību iegūšanai.

Mācību ilgums 3 gadi.

Zemkopis.

Audzēkņi tiek apmācīti A, V, G kategorijas traktorista un B, C, V kategorijas šofera tiesību iegūšanai, apgūst lopkopības mehanizācijas, celtniecības, saimniecisko darbu pamatiemaņas.

Mācību ilgums 3 gadi.

Lauku māju saimniece.

Audzēknes tiek apmācītas B kategorijas autovadītāja tiesību iegūšanai, darbam lopkopībā, laukopībā, dārzkopībā. Iegūst mājsaimniecī nepieciešamās iemaņas rokdarbos, šūšanā, pavārmākslā.

Mācību ilgums 3 gadi.

Plaša profila traktoristu mašīnists.

Audzēkņi tiek apmācīti A, B, V, G, E kategorijas traktorista tiesību iegūšanai.

Mācību ilgums 2 gadi (bez vidējās izglītības).

Audzēkņus skolā uzņem konkursa kārtībā pēc dokumentu izskatīšanas.

Iestājoties skolā jāiesniedz sekojoši dokumenti:

iesniegums, izglītības dokuments, veselības izziņa, raksturojums, izziņa par ģimenes stāvokli, 12 fotokartiņas (3x4 cm).

Uz uzņemšanas komisiju jāierodas 1991. g. 26. jūnijā no plkst. 10.00.

VECBEBRU LAUKSAIMNIECĪBAS TEHNĪKUMS

uzņem audzēkņus 1991./92. mācību gadam sekojošās specialitātēs: lauku mājas saimniece, mācību ilgums — 3 gadi 10 mēneši.

Audzēknes apgūst ēdienu gatavošanas tehnoloģiju, konditoreju, maizes cepšanu vai gaļas pārstrādi, rokdarbus, šūšanu, aušanu. Saisinātā apjomā biškopību, dārzkopību, lopkopību.

Uzņem tikai meitenes.

Lauksaimniecības produkcijas ražošana, mācību ilgums — 4 gadi 6 mēneši. Apgūst lopkopību, laukopību, mehanizāciju, amatniecības un būvniecības pamatus. Iegūst kvalifikāciju — lauksaimnieks.

Uzņem tikai zēnus.

Lauksaimniecības produkcijas ražošana ar specializāciju biškopībā, mācību ilgums — 4 gadi 6 mēneši.

Apgūst biškopību un lauksaimniecības produkcijas ražošanu.

Uzņem ar deviņu klašu izglītību.

Tehnikumā ir labiekārtota kopmītne un kopsalds. Darbojas koris, deju kolektīvs, volejbola, basketbola, galda tenisa, šaušanas, slēpošanas, vieglatlētikas sekcijas.

Dokumentus pieņem no 1. jūnijā līdz 1. jūlijam katru dienu no plkst. 9.00 līdz 16.00, sestdienās no plkst. 9.00 līdz 12.00.

Pēc tam kārtoti jāiesniedz:

latviešu valodā — diktāts, matemātikā — rakstiski. Jāiesniedz sekojoši dokumenti: iepriekšējās skolas atestāts, raksturojums, medicīniskā izziņa (286. veidlapa), 4 fotokartiņas 3x4 cm.

Izziņas pa tālruni 64144 vai 64139.

Tehnikuma adrese: Aizkraukles raj., s. n. «Bebri» ind. 229353.

Valsts Liepājas teātra viesizrāde brīvajā dabā

10. jūnijā plkst. 20.00

Preiļu estrādē K. Ieviņš «PUTRAS DAUĶA PRECĪBAS». Luga 3 cēlienos. Izrādē skan brāļu Laivinieku dziesmas. Biļešu iepriekšpārdošana divas stundas pirms izrādes sākuma.

KOLHOZS «VARKAVA» slēdz līgumus

lopbarības biešu audzēšanai.

Samaksa pēc gala rezultāta. Ja raža ir līdz 400 cmt no ha — 40 rbļ. par tonnu, virs 400 cmt no ha — 45 rbļ. par tonnu.

PREIĻU 21. PMK darbam Līvānos vajadzīgs kvalificēts virpotājs.

Izziņas 21. PMK kadru daļā, tālrunis 44573 vai 44584.

PĀRDOD darba zirgus Preiļos, Brīvības ielā 27-1.

PĀRDOD 7 gadus vecu darba zirgu un ratus Preiļos, Daugavpils ielā 7.

PĀRDOD traktora JUMZ dzinēju, aizmugures tiltu ar ātrumkārbu. Zvanīt 59314 vakaros.

PĀRDOD grūsnu teli. Zvanīt 54664.

PĀRDOD govi. Tālrunis 34467.

PERK motorzāģi «Husqvarna» un akordeonu «Weltmeister». Tālrunis Bauska 32237.

MAINA trīsistabu dzīvokli pret līdzvērtīgu Līvānos. Tālrunis 42362.

Daudz dieniņu mūžinā, Citas vieglas, citas smagas, Smagākā tā dieniņa, Kad pietrūka māmuliņas. (T. dz.)

Izsakām līdzjūtību Valdīm Ecētājam, MAMUĻU smiltājā izvadot.

Līvānu būvmateriālu un konstrukciju kombināta kolektīvs

VAJADZIGA steidzami aukle. Tālrunis 21672.

PĀRDOD atpūtas stūrīti «Irēna» iepakojumā. Zvanīt: Gulbene 51343 pēc plkst. 19.00.

PĀRDOD govi Rudzētu ciema Borovkā. Pauniņš. Tālrunis 18115.

PĀRDOD māju Līvānos Dzelzceļa ielā 23. Zvanīt: Līvāni 43006 vai Jēkabpils 36200 vakaros.

PREIĻU RAJONA KOPSAIMNIECĪBA «GAILIŠI»

slēdz līgumus par biešu sējumu kopšanu un novākšanu.

Apmaksa — 65 rbļ. par vienu tonnu novāktu biešu.

RĒZEKNES SKOLOTAJU INSTITŪTS

1991./92. m. g. turpina audzēkņu uzņemšanu ar devīngadīgās skolas izglītību šādās specialitātēs:

1. — 4. klašu skolotāji, latviešu valodas skolotāji skolās ar krievu mācību valodu. Mācības latviešu valodā.

Svešvalodu skolotāji. Mācības krievu valodā. Dokumentus pieņem līdz šī gada 5. jūnijam.

Jāiesniedz šādi dokumenti: iesniegums, atestāts par devīngadīgās skolas beigšanu,

6 fotokartiņas (3x4 cm), medicīniskā izziņa (f. 086 y). Iestājeksāmenī no 7. līdz 13. jūnijam.

Mācību ilgums institūtā 5 gadī.

Gadī rit, riet saule, skrien vēji, Viss beidzās nežinot un spēji, Kas aiziet, neatnāks vairs rit. (D. Avotiņa)

Izsakām dziļu līdzjūtību Bonifācijam Liepniekam sakarā ar TEVA nāvi.

Līvānu eksperimentālās bioloģiskās rūpnīcas kolektīvs

Vai tik ātri aiziet dzīves dienas, Vai tik pēkšņi nāves klepis skauj? Kad vēl daudzi darbi nedarīti, Bet jau zemes māte projām sauc. (A. Auziņš)

Skumju bridī esam kopā ar piederīgajiem, ANDREJU KLINDZĀNU smiltājā izvadot.

Kopsaimniecības «Vanagi» kolektīvs

Kāpēc ātri aiziet dienas, Kāpēc pēkšņi nāve skauj? Kāpēc gulda zemes klēpī, To, ko darbs un dzīve sauc? (I. Auziņš)

Izsakām līdzjūtību un skumju bridī esam kopā ar Ināru Pastari, no dzīvesbiedra uz mūžu atvadoties.

Līvānu slīmnīcas kolektīvs

Sapņi man līdz zvaigznēm steidzās,

Soļi kalnup traucās iet, Pēkšņi ceļš man aizā beidzās. Saule dienas vidū riet. (A. Straube)

Sērojam par mūsu darbābiedra JURA PASTARA pāragro nāvi un izsakām līdzjūtību piederīgajiem.

Līvānu stikla fabrikas kolektīvs

Aizejot cilvēkam ardievas saka, Aizejot cilvēks kaut vārdu bilst. Kāpēc tu aizgāji nepasakot? Kāpēc tik pēkšņi cilvēki mirst? (S. Kaldupe)

Skumstam kopā ar JURA PASTARA piederīgajiem, pāragri viņu smiltājā izvadot.

LSF transporta ceļa kolektīvs

Koks nezina, kad vētrā tas lūzīs, Ne cilvēka sirds, kad pukstēt tā stās. (O. Rikmanis)

Izsakām līdzjūtību Jānim un Haraldam Ecētājiem, MATI smiltājā izvadot.

Līvānu stikla fabrikas kolektīvs

Tēva mūžs ir bērnu mūžos pārkalts, Tēva mūžs nu viņos tālāk zied. Izsakām līdzjūtību Līvānu pilsetas tautas deputātu padomes 7. apgabala deputātam Pēterim Liepniekam, no TEVA šķīroties.

Līvānu pilsetas TDP un izpildkomiteja

NOVADNIEKS

Indekss 68169

Galv. redaktors
Pēteris Pizelis

□ Laikraksts «Novadnieks» iznāk kopš 1950. gada 29. marta. Dibinātājs un izdevējs — izdevniecība «Aizve» (Rīgā, Brupinieku ielā 47). Reģistrācijas apliecības Nr. 0091.
□ Redakcijas adrese: 228250, Preiļos, Aglonas ielā 1. Tālrunis uzziņām — 22305.
□ Iespiests ražošanas apvienības «LITTA» Daugavpils tipogrāfijā. Daugavpils, Valkas ielā 1. Ofsetiespiedums. 2 nosacītās iespiedloks nes. Pas. 479.
□ Metiens 12637 eksemplāri (latviešu valodā 9347 eksemplāri, krievu valodā — 3290 eksemplāri).